

285/4.

MAGYAR TÖRTÉNETI SZINMŰTÁR

KÓCZÁN FERENCZ ALAPITVÁNYÁBÓL

I.

ATTILA HALÁLA

TÖRTÉNETI TRAGÉDIA ÖT FELVONÁSBAN

IRTA

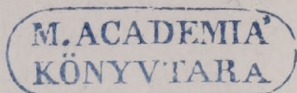
SZÁSZ KÁROLY.

Ára 1 forint.

BUDAPEST.

KIADJA A M. TUD. AKADÉMIA.

1893.

TÁJÉKOZÁSUL.

Túzberki Kóczán Ferencz 1887. jun. 6-án kelt alapító levelében 12,000 forint alapítványt tett oly czélból, hogy kamatjából 100 drb arany adassék évenként a pályatársai közt legjobb történeti színmű szerzőjének és 2000 frtot, melynek évi kamataiból e pályázat bírálói díjaztassanak.

Ehhez képest az akadémia évenként a pályázó színművek tárgykörét akkép jelöli ki, hogy e korok kisebb korszakokban, az ősmondákon kezdve, az egész magyar történelmet felöleljék 1848-ig. Csak akkor áll szabadságában az akadémiának, korszak kijelölése nélkül is, általában magyar történeti színművekre tűzni ki a jutalmat, ha a korszakok chronologiai rendben egyszer már kitűzettek.

A színművek lehetnek tragédiák, vigjátékok és közép-faju drámák; a mondai alapon írt színművek ép úgy nincsenek kizárva a pályázatból, mint a csak történeti háttérűek. Súly fektendő a színszerűségre, a verses forma előnyéül tekintetik a műnek hasonló vagy közel hasonló társak fölött.

A jutalom a viszonylag legjobb műnek is mindig kiadatik, még pedig megosztatlanul. Ha egyetlen pályamű sem érkezik, a ki nem adott jutalom a következő évihez csatoltatik.

Ha valamelyik évben a jutalom, sikerültebb pályaművek nem létében, oly színműnek adatnék ki, mely a bírálók véleménye szerint nem áll irodalmi színvonalon,

ugyan e tárgykör mindaddig újra kitűzendő, míg a jutalmat oly színmű nem nyeri, mely megüti az irodalom színvonalát.

Ha már négy-öt oly színmű jutalmaztatott, melyek legalább az irodalom színvonalán állanak, *Magyar történeti színműtár a Kóczán-alapítványból* cím alatt egy gyűjtemény indítandó meg (I., II., III. stb. kötet megjelölésével a címlapon), melyben az így jutalmat nyert színművek kiadandók. A szerzőnek jutalmat nyert színműve tulajdona marad s így ki is adhatja bármikor, azonban e gyűjtemény számára díj nélkül tartozik átengedni. A gyűjtemény kiadhatása végett, a körülmények szerint, egy vagy két évre a pályázat felfüggesztetik s a ki nem adott jutalomból s bírálói díjból fedeztetnek a kiadások költségei. A netalán fenmaradt összeg, valamint a kiadásból befolyó jövedelem, részint az aranyok vásárlásánál előforduló árfolyamú különbözetek fedezésére, részint pedig a bírálóknak szánt összeg pótlására fordítandó.

A Kóczán-jutalomért versenyző pályamunkák beadásának állandó határnapja máj. 31., a jutalom kiadásáé pedig az erre következő december 3-ka, az alapító neve napja.

A pályaművek megbirálásában az I. osztályból választandó három akadémiai tag jár el. Ezek közös értekezleten határozzák el, melyik mű nyerje el a jutalmat, melyik dicsértessék meg. Ezután választanak magok közül oly előadót, a ki a többség nézetét pártolja s a ki saját felelőssége alatt értekezik az egész pályázatról, és ennek, közmegállapodás szerint, alaposan indokolva adja elő eredményét. Ha a jutalom oly műnek adatik ki, mely nem áll irodalmi színvonalon, e körülmény a jelentésben megemlítendő, minthogy az ily színművek a kiadandó színműtárba föl nem vétetnek.

Az akadémia az alapítólevél értelmében, az I. osztály fölterjesztésére, 1892-ben két évre (1893—1894.) függesztette a pályázatot s megbízta az I. osztályt a *Magyar történeti színműtár* megindításával, melynek három első kötete ezennel közrebocsátatik.

A pályázat első ízben 1887-ben hirdettetett ki; a színmű tárgya ez alkalommal a hún vagy magyar hősmonda köréből volt veendő. A pályadíj 1888. nov. 26-án az *Attila halála* című öt felvonásos tragédiának ítéltetett oda, a jeligés levél felbontatván, Szász Károly neve tünt elő.

Az 1888-ban kitűzött pályázat tárgyköréül a honfoglalás és vezérek kora állapíttatott meg. A pályadíj 1889 decz. 16-án *István vezér* című drámának ítéltetett oda, melynek szerzője szintén Szász Károly volt.

Az 1889-ben kitűzött pályázat tárgyköréül a magyar királyság és keresztyénség megalapításának kora (Szent Istvántól I. Béláig) állapíttatott meg. A pályadíj 1890. nov. 24-én a *Pogány magyarok* című drámának ítéltetett oda. A felbontott jeligés levélből Gabányi Árpád neve tünt elő.

Az 1890-ben kitűzött pályázat tárgyköréül Salamon vagy Szent László kora jelöltetett ki. A pályadíj 1891. decz. 14-én adatott ki a *Koronáért* című színműnek, oly megjegyzéssel, hogy az nem áll jelen drámairodalmunk színvonalán, ezért a pályázatot az ügyrend értelmében ismételni kell s a jutalmazott mű a megindítandó *Színműtárba* nem veendő föl.

A most megjelent köteteket, annak idejében a többiek is követni fogják.

Az I. osztály 1893. január 28-án tartott zárt üléséből.

Gyulai Pál
osztálytitkár.

MAGYAR TÖRTÉNETI SZINMŰTÁR.

I.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

MAGYAR
TÖRTÉNETI SZINMŰTÁR.

TÚZBERKI KÓCZÁN FERENCZ ALAPITVÁNYÁBÓL

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA.

I.

SZÁSZ KÁROLY, ATILA HALÁLA.

BUDAPEST.

1893.

ATTILA HALÁLA.

TÖRTÉNETI TRAGÉDIA ÖT FÖLVONÁSBAN.

IRTA

SZÁSZ KÁROLY.

KÓCZÁN FERENCZ ALAPITVÁNYÁBÓL

KIADJA A M. TUD. AKADÉMIA.

BUDAPEST.

1893.

250953

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

A színházakkal szemben kézirat.

★

E tragédia az 1890-iki Kóczán-díjra pályázott. A bírálati jelentés megjelent az *Akadémiai Értesítő* 1890-ik év folyamának 5. füzetében a 78—95. lapokon.

Franklin-Társulat nyomdája.

Személyek.

ATTILA, hunok királya.

KRIMHILDA, neje.

CSABA, Honoriától	}	Attila fiai.
ALADÁR, Krimhildtól		

VERONAI DETRE, keleti gót,	}	királyok, Attila hűbéresei.
VALAMIR, nyugoti gót,		
ARDARIK, gepida,		
GENZERIK, vandal,		

CSÁT,	}	hún főemberek.
BERE,		
BUZÁT,		

HAGEN, burgundi királyfi,	}	túszok Attilánál.
WALTER, aquitán királyfi,		
MIKOLT, frank királyleány,		

HERKA, Krimhilda húga és kísérője.

Fő-Kádár.

Hadur papjai.

Ifjak	}	kara.
Leányok		

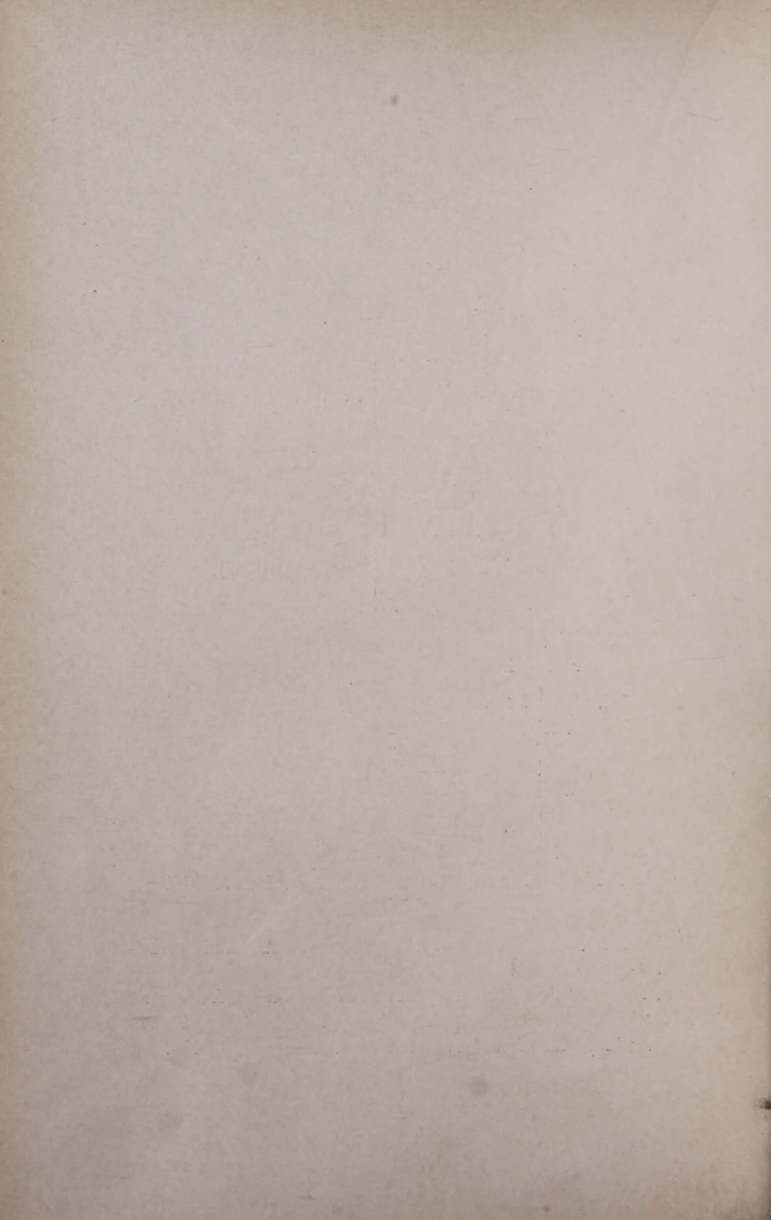
Udvari tiszt.

Első	}	testőrtiszt.
Második		

Első	}	őr.
Második		

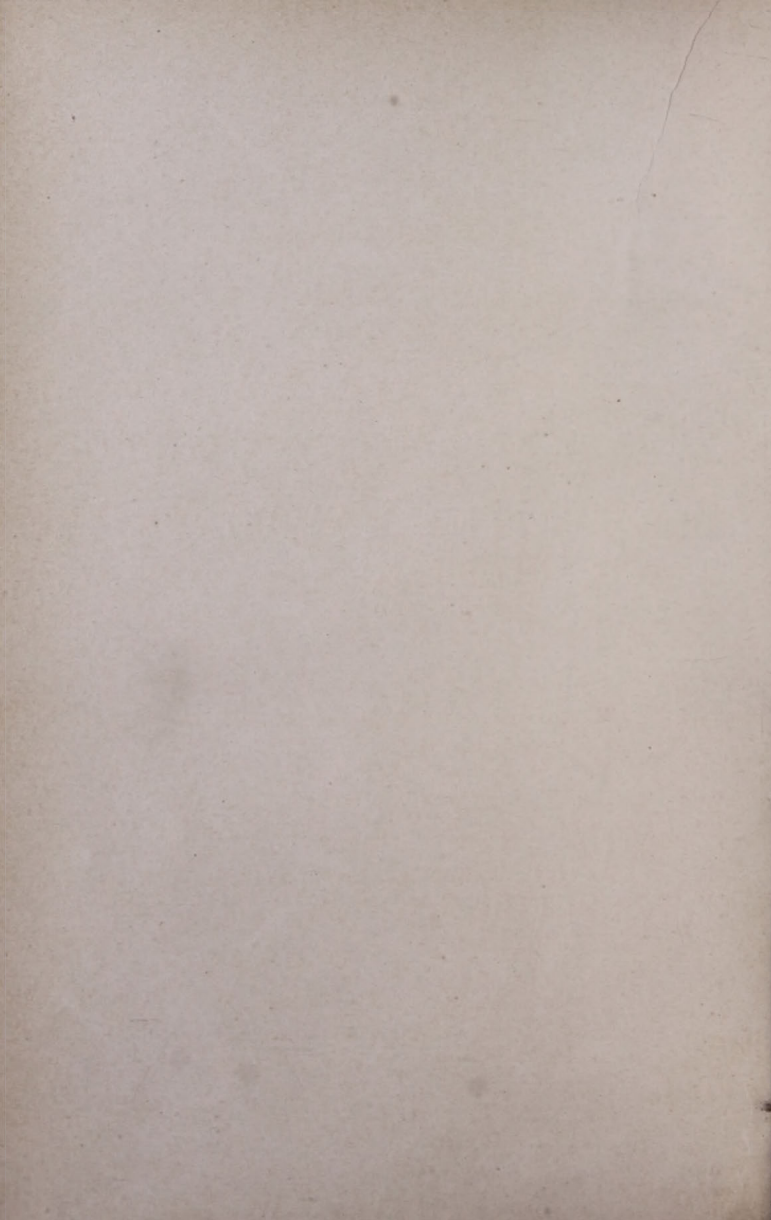
Hűbéres királyok. Hún főemberek s katonák. A királyné
hölgy-kisérete.

Történik Etellakon, 453-ban. Az első felvonás Attila dísztermében. A második felvonás ugyanazon nap, Krimhilda palotájában. A harmadik felvonás egy hét múlva, ugyanott. A negyedik felvonás Attila dísztermében, másnap reggel. Az ötödik felvonás Attila nász-sátora előtt ugyanazon nap éjjelen.

ATTILA HALÁLA.

ELSŐ FELVONÁS.

Nagy terem Etellakán. A szin hátterén, több lépcsőmagas emelvényen, kétülésű arany trón. Egy lépcsővel alább, a tróntól jobbra és balra két aranyos szék. Az emelvény (még üres), gazdag szőnyegekkel borítva. A szin üres, csak jobbról s balról a bejáratoknál, örök. — *Csát* jobbról, *Bere* balról jönnek, a szin közepén találkozá, kezét fognak.

CSÁT.

Korán jövének.

BERE.

Elsőknek érkezünk.

CSÁT.

Szándékosan részemről. Szeretem
A felvonulást nézni.

BERE.

Szereted?

No, én nem. Ez a hiu pompa, fény,
Nem illik Attilához.

CSÁT.

Azt hiszed,
Hogy örömet találok benne én?

De nézni olyat is szerethetünk,
 Mi bosszusággal tölt el úgy a mint van;
 Mert bosszuságunk hízik általa,
 S várjuk, mikor csordúl ki a pohár.

BERE.

Hogy értsem ezt?

CSÁT.

Mióta Attila

Meghódítá a félvilágot — és
 Alán, herül, gót, vandal, gépida,
 S az Isten tudja hány nép és király lett
 Alattvalója és hűbérese:
 Azóta már nem húnjait tekinti
 Fő erejének, hanem ezeket.
 Belőlök válogatja tiszteit,
 Előhadát, utóhadát, a jobb
 Szárnyat s a balt, idegen csapatokból
 Alkotja meg; belölünk a középén,
 Maga körül alig egy kis zömöt.
 S még ebben is nem rám, se rád, sem egy
 Más hún magunk-fajtára bizza ám a
 Vezérletet, sem a hadi tanácsba
 Nem hív, de mindent a Detrére bíz,
 E kétszinű rókára, a kiben
 Vakon bízik, kinek szavára hajt,
 S nem látja, hogy' kaparja ez a gödröt

Alatta, melyben még nyakát szegi.
 Lelkemre mondom: mind semmik vagyunk,
 Csak Detre minden, ő a mindenes.

BERE.

S a befolyás hagyján! A hatalom
 Nem az, miért az én szívem s fejem fáj.
 De e sok idegennel, idegen
 Lélek s szokások költöztek közénk.
 Lelkemre, én nem ismerek magunkra,
 Mióta Detre itt a hangadó,
 S a német asszony, ez az átkozott,
 Gonosz Krimhilda nyomta bélyegét
 Etellakára. Hej, mikor Rikát
 Sirjába vittük: véle temetők
 A régi hún erkölcsöt, egyszerű
 Szokásainkat s mind mi jó vala
 Bennünk s körülünk. Még Honória,
 Császár-leány bár, nem változtatott
 A házi renden annyit, mint e büszke
 S kényes bajor-lány; az beérte két-
 Három cseléddel, ennek ötven is kell;
 De egy sem a mi lányaink közül —
 Durvák neki és műveletlenek.
 Mert bezzeg az ő udvarhölgyei
 Selyem- s biborban járnak, az arany csatt
 S kősöntyű és gyöngy rajtok annyi, hogy
 Alig bírják viselni, míg uszályuk

Kilencz könyöknyi hosszan söpri a
 Földet nyomukba', mint a páva-fark.
 S a míg mi berkeinkben áldozunk
 Nyílt ég alatt Hadurnak és imánk
 És énekink, tűz és füst szárnyain,
 Üvöltve szállnak a magasba: ő
 Templomba jár s egy véres fát imád
 Bálvány-imádó módra. Térdel is
 S mellét veri s fejére hint hamút;
 De hogyha fölkél, büszkébb, mint előbb,
 S lenézi a hűnt, mint a vert kutyát.
 Nem állhatom ki.

CSAT.

Nincs hún, a ki ezt
 Tűrhesse többé.

BERE.

Tűrni kell pedig,
 Mivel segíteni nincsen rajta mód.
 Mert Attila sem az a hún király
 Többé, ki volt. Fa-vára áll ugyan
 Még, mint előbb; de vad bőrök helyett
 Szőnyeg borítja földjét és falát.
 Az ablakok s az ajtók függönyét
 Arany-rojtokba szegve, mind arany
 Bojtos zsinórok tartják, — asztalán
 A régi sávolyos abrosz helyett

Nehéz damasz pompázva díszeleg.
 Ő maga fa kupából iszsza még
 — Nem a kumiszt — de csillogó borát,
 Melynek ha göze rőt fejébe száll,
 Előtte meg nem állhat egyikünk se.
 Oh szégyen és gyalázat, a hogyan
 Természetünk elfordult!

CSÁT.

S mire véled,
 Meddig fog ez még mind így tartani?

BERE.

Biz', Attilának holta napjaig,
 Mert ilyen útról nincs ám visszatérés!

CSÁT.

Sőt azon is túl. Csaba, meghiszem,
 Hogy szinte mint mi, úgy utálja tán
 Az idegent; de Aladár, a Krimhild
 Asszony fia, pedig apjának ő a
 Kegyencze — és tán örökösse is —

BERE.

Csabába' jobban bízom magam is.
 Ő büszke rá — és minden alkalommal
 Fennen dicsekszik, hogy a hún király
 Elsőszülöttje.

CÁAT.

Törzsök-húnjaink

Mind rája néznek, benne egyedül
 Reménykedők. Én magam is, Bere,
 Kész volnék még ma kardot kötni, hogy
 A német asszony kölyke ellenében
 Csabát segítsem apja örökébe.

BERE.

Ebben veled minden hún egyet ért;
 De a fiúkról nincsen szó, holott
 Még apjok él.

CSÁT.

Az áll; de Attila,

Magad mondtad, nem a régi már.
 S nem életmódja és szokásai
 Változtak ám csak, de a vére is
 S természete, sőt összes alkata.
 Az óriásból, a ki nem csupán a
 Világot birta féken tartani,
 De önmagát is, kinek legdicsőbb
 Győzelmi, nem levert királyokon,
 Nem eltiport országokon — de ön
 Magán valának — most egy ingerült,
 Mindegyre lobbanó, indulatos
 Kényúr maradt csak, a kinek dühe
 Nem ős erő többé, ha' gyöngeség.

BERE.

Igaz, igaz —

CSÁT.

No's, ily embert egy ér
Elpattanása egy perczen megölhet,
Kivált ha —

(*Mutatja, mintha innék.*)

BERE.

Csitt! Mert itt a falnak is
Fülei lehetnek.

CSÁT.

És már jönnek is.
Hátrább vonuljunk.

(A szin bal oldalára vonulnak. — Jobbról kettős függöny-
ajtó nyilik. Elöl kürtösök. Fegyveresek. Egy vitéz, ván-
koson a Hadúr kardjával. Utána *Attila*, egyenesen a
lépcsőhöz megy; az alsó lépcsőn elveszi Hadúr kardját,
a trónig fellép s előtte megáll. *Osaba* a tróntól jobbra,
Aladár balra az aranyos székekhez lépnek. Alább egy
lépcsővel *Detre*, a legalsó lépcsőn jobbra hat, balra hat
hűbéres király, köztök *Valamir*, *Ardarik*, *Genzerik*. A szin
bal oldalán, *Csát* és *Bere* mellett, hún főemberek, köztük
Buzát foglalnak helyet. Jobb oldalon *hölgyek*. Az elő-
téren, a tróntól jobbra *Hagen*, *Walter*, *Mikolt*. Mikor
mindnyájan helyeiken állnak: *Udvári tiszt* jó, jobbról.)

ATTILA (*megállva, a tiszthez*).

Krimhilda, a királyné?

UDVARI TISZT.

Térdein

Csókolja felséged ruhája prémjét
És saruit, de —

ATTILA (*elfojtott dühvel*).

Nem jöhet, tudom!

Tudom; beteg?

UDVARI TISZT.

Álmatlan éje volt. —

ATTILA.

Már évek óta ez a felelet
Mindig, ha udvaromban ünnepély van,
Ha idegen követség érkezik,
Magam, ha harczaimból megjövök,
Vagy bármiért az udvart összegyűjtve,
Hivatom őt is: — ő meg nem jelen. —
Beteg, izeni, álmatlan éje volt;
Mentsem ki, megbocsássak, nem jöhet. —

(*Felindulását leküzdvé, nyugodtan.*)

Ülése hát üres marad ma is,
Mint máskor. A dicső Krimhild helyét,
Királya oldalánál, senkinek

Sem illik elfoglalni, — míg Etel
Türelme tart.

(Udvari tiszthez.)

Mehetsz! Ne lássalak!

*(Udvari tiszt el. Attila leül s a Hadúr kardjára támaszkodik.
Csaba és Aladár is székeikre ülnek. A többi állva marad.)*

Mindegy. Fiaim, szívem gyermeke
Aladárom, híveim s hűbéresim,
Titeket legkevésbé se zavarjon:
Hogy a királyné ünnepüktől im
Személye fényét távol tartja s megfoszt
Tekintetétől. Engem sem zavar.
Halljátok inkább, mért hivattalak.
Föl, harsonák! Etel király beszél.

(Hosszas harsonázás.)

Az évek súlya kezdi vállamat
Már nyomni; barna fürteimbe már
Itt-ott egy-egy fehér szál is vegyül;
S bár még a kopját könnyen pörditem,
A buzogány, mint kis parittyakő,
Süvöltve száll, ha eldobom s magát
Mélyen befúrja a hová esik,
S az isten-kardja, hogyha megsuhintom,
Tüzes szelet kavár még egyaránt:
De már meguntam e sok harczyi lármát,
Mely a világot, egyik végétől
A másikig, mindegyre fölveri,
És minden népet rettegésbe tart.

Szivem nyugalmat óhajt, harczy vágy
 És győzelem csak addig csábítá :
 Míg volt, ki fegyveremnek ellenállt.

DETRE *(félre, mintegy a hűbéres királyokhoz szólva)*.

Már mint Aëtius, ki megszalajta ?

ATTILA *(folytatva)*.

Most nines. A népek vont fegyver helyett
 Aranytömött tömlőket hozva jönnek
 Elém, — emelt fő s büszke mell helyett
 Tört térdvel. Nines, ki többé harczot álljon !
 Átmentem a világon —

DETRE *(félre)*.

Tudniillik

A catalauni térig ; onnan aztán
 Ugyan vitézül visszafordulál !

ATTILA.

Minden világrész meghódolt előttem ;
 Királyok is leszálltak trónjaikról,
 Hogy az enyémnek lépcséjén, hol a
 Lábam pihen, foglaljanak helyet.

DETRE *(félre)*.

S hogy róla, mikor észre sem veszed,
 Lerántsanak, lábadnál fogva ép' !

ATTILA *(folytatva)*.

Kelet császára, béke zálogul,
Lányát adá nekem hitves gyanánt.
S mikor Honóriám szebb honba szállt:
Nyugot királyi versenyezve hozták
Leányaik, —

DETRE *(félre)*.

És végre is csak egy
Özveg्य jutott!

ATTILA *(folytatva)*.

S a legnagyobb vitéz,
Világhirű Szigfrídnék özveggye,
A szaru-bőrű hős sárkány-ölőé,
A níbelungi kincsnek dús uráé,
Lőn hitvesem.

DETRE *(félre)*.

A kincs — az ott maradt.

ATTILA.

Délen, a püspökök nagy püspöke, kit
Isten helytartójának mondanak,
Mezítláb, esdekelve jött elé, —
Kegyelmet kérve remegő városának,
Mely egykor a nagy Cæsart uralá
S a honnan egykor a böles Augustus
A félvilágnak szeliden parancsolt.

Kegyelmet adtam. Az Isten ostora,
 Az Isten városát nem verte meg,
 S a pőröly, a mely mindent porba zúz,
 Mi fölmagaslik: Rómát megkimélte.
 Még egyszer, íme, haddal indulék,
 Szétnézni a világon: nincs-e mégis
 Valahol egy zug, melyben Attilát,
 Hunok királyát még nem ismerik,
 S nem hódolnak tekintetének? És
 A merre jártam: mind hűbéresim
 Fogadtak, hódolattal, atyjokul.
 Három kis ország volt, a mely magát
 Etel nevéről nem nevezte még.
 Most azok is enyéim. Préda helyett
 Három királyi gyermeket hozék
 Kezesekül, honuk hűségéért.
 Itt vannak. — És a földön én vagyok
 Az úr, mint égben Isten, egyedül.
 Most hát elég volt harczból, hódításból,
 A nagy dicsőség már terhemre van,
 S a vért utálok.

DETRE *(félre)*.

Torkig vagy vele!

ATTILA.

Hát béke a világnak! — Leteszem
 Az isten-kardját, hadd pihenjen, és

Pihenjen a föld, melyet zaklatott.
 Itt élek eztán, nyúgalom s gyönyör
 Enyhén, pihenve harc-babérimon,
 S szerel'm ringatva. Béke-zálogul,
 Kiosztom im e három gyermeket.
 Legkedvesebbjeimnek szántam őket.
 Figyeljete. Magok mondják el ők,
 Kik és mik. Állj elő Hágen s beszélj!

HÁGEN *(a trón elé áll).*

Békében éltünk. Ősz Gibek király
 Az országlás terhét, gondját megunta,
 S fiának adta át a koronát,
 Gunther királynak. Ünnepep ünnepet ért
 Worms városában. Csengett a pohár
 A Rajna arany borával, és vitézi
 Játékok üzték egymást: szép leány,
 Szép asszony mosolyáért, száz levente
 Mérközve tört lándzsát. — Egyszerre zaj,
 Vész-hírharang kongása hallaték.
 A láthatáron nagy, sötét csapat,
 Port szinte égig verve, tüne föl.
 Vendégeket nem vártunk, — jó barát
 Mind ott vala már, csak ellenség jöhet még.
 Lakmáinkra éhes farkasok ütöttek.
 Az isten-ostorának serge volt,
 A tied, nagy Attila — te voltál magad!
 De mi nagyobb: hatalmad vagy kegyelmed?

Elődbe mentünk, — és arany borunk'
 Arany kupákban elfogadtad. Akkor
 Worms megnyitá kapuit; lakománkon,
 Vendég helyett, te löl a házi úr.
 Békét adál Burgundnak s népinek.
 Kezes gyanánt csak engemet vevél,
 Trónjéi Hágent, a kinek anyám
 Gibek királynak testvérhúga volt.

ATTILA.

Adós vagyok, apádért, még neked.
 Ő udvaromban, szép Krimhilda nőmnek
 Esék boszúja áldozatjaúl.
 Téged, fiát, most legkedvesb fiam —
 Im Aladárnak adlak, nem rabúl,
 De fegyveres bajtársul. Légy barátja,
 Együtt tanuljatok: kópját hajítani,
 Fékezni vad lovat, s levente mód'
 Kitűnni, békén-harczban egyaránt.
 Jó Aladárom, szívem gyermeke,
 Fogadd barátul e fiút, kihez
 Rokon vagy harmad-ízben.

ALADAR.

Köszönöm

S akkép teendek.

HAGEN.

(Mélyen meghajtja magát s Aladár lábánál foglal helyet.)

ATTILA.

Walter, rajtad a sor.

WALTER (*a trón elé lép*).

Az aquitáni Alfer, nyúgoti
Gót fejedelem, az én atyám. Kicsiny
Koromba' megtaníta engemet
Nyílt löni, lándzsát vetni, vad lovat
Szörén megülni — s mind, mi csak vitézt
Megillet s ékesít.

ATTILA (*Csabához*).

Figyelj, fiam.

Hozzád való e bajnok ifju s én
Te néked szántam őt.

WALTER.

De nem csak ezt:

A lant húrját pendíteni is tudom,
Csatát s szerelmet zengni egyaránt.
Egy kis leánynak voltam eljegyezve
Még gyermekül, mert apja Herrik, a
Frankok királya, és az én apám,
Ifjonta tettek arra fogadást:
Hogy összeadják, egyiknek fia,
A másiknak leánya hogyha lesz.
— Bevégezvén növeltetésemet,
Atyám — világot látni, Attila

Hős udvarába készült küldeni,
 Mely a vitézség, harczveszély s dicsőség
 Fő-iskolája, hol királyfiak,
 Királyok is tanulnak; herczegek
 A nagy királynak fegyverhordozói,
 És fejedelmek tartják kengyelét.
 Hozzá akart atyám hát küldeni,
 Midőn hírét vevők, hogy a dicső,
 Félelmes és kegyelmes hún király
 Wormsnál a Rajnát általlépte — s a
 Burgund határról a frank földre jött.
 Atyám örömmel és sietve készült
 A nagy király elé; szegény anyám
 Remegve, sirva is, bocsáta útnak.
 Én kettőjük küzdő érzelmivel,
 Nem tudva: féljek? — örvendjek? — menék.
 Atyám a békeért szolgálatát
 Ajálta Attilának; s kezesül
 Engem, fiát. Reszketve álltam ott,
 (Ki vad bölénynyel félelmetlenül
 Találkozám nem egyszer a Fekete
 Erdő havassán) — zord tekinteted
 Előtt, oh nagy király! — s kezes helyett
 Inkább fogolynak érezém magam'.
 Lecsüggedt fővel ültem ott, — midőn
 Egy ifju jött elém; Hágén vala,
 Gyermekkorom bajtársa egykoron,
 Most tús, mikép én. Lelkem felvidult,

Hogy nem magam vagyok. Hát még, mikor
 Megtudtam tőle, hogy a lány, kinek
 Már bölcsejében eljegyezve voltam,
 Most deli szűz, és szinte tús gyanánt
 Van sátraidban : Hildegund, a frank
 Királyleány.

ATTILA.

Elég ; azt mondja ő el,
 Szép Hildegund, a mint otthon nevezték,
 Mi, húnosan, Mikoltnak hívjuk itt.
 Te Walter, itt Csabám, első szülöttem
 Bajtársa léssz. Fegyverbe' jártas ő,
 Mint magad is ; egymáshoz illetek.

WALTER.

(Mélyen meghajol s Csaba lábánál foglal helyet.)

CSABA *(félre)*.

E gót fiúval majd elbánok én.
 Bajtársam, ez ?

ALADÁR *(Csabához)*.

Alig várom, hogy a
 Leányka arcát lássam ; szép lehet.

CSABA.

Mondják, nagyon.

ATTILA.

Leányka, lépj elő!
Vesd hátra fátyladat, mutasd meg a
Világnak, mely trónom körül zsibong,
Szemérmesen piruló arczodat.

MIKOLT (*fátylát hátra veti*).

Miért pirúlnék? Nincs okom reá!

ATTILA.

Kövesd te is, mit e két ifjú tett,
S beszéld elő magad, mikép levél
Túsz, táboromban?

MIKOLT (*mozdulatlan*).

Én az nem vagyok.

ATTILA.

Hogyan? te nem vagy, mint ezek, kezes?

MIKOLT.

Kezes? Kinek volnék kezesse én?
Én csak fogoly, rabszolga-nő vagyok.

ATTILA.

Kegyelmet ígértem, nem tartlak úgy.

MIKOLT.

Nem tarthatod másképp, kit apja és
Bátyái vérző, csonka teteméről
Erőszakkal ragadtál el.

ATTILA.

Leány,

Ne ingerelj!

MIKOLT.

S miért ne? Vagy mitől
Kell tartanom még, hogyha megharagszol?
Mit veszthetek még? Mim van a világon?
Anyátlan árva rég, csak agg apám
És két levente bátyám őrszeme
Tartott s nevelt. Most halva mind a három.

ATTILA.

Apád helyett im én apád leszek.

(Mikolt daczosan hallgat.)

S bátyáid a burgundi Hágen és
Az aquitáni Walter lesznek.

MIKOLT.

Ők

Önként jövének hozzád, túszoekul,
Közted s atyáik közt kötött szövetség
Kezesiül. Levente ifjak ők,
Én rableány vagyok. — Dicséretedben
Versenyzve, nézd — csak rám se néznek ők.

WALTER *(félre)*.

Oh ég!

DETRE *(félre)*.

Elég pulyák, ha nem ügyes
Képmutatók.

ATTILA.

Elég. Leányka, téged
Én drága nőm — Krimhildnek szántalak;
S megkérem őt, fogadjon hölgyei
Közé, körében jó dolgod leend.

ALADÁR *(félre)*.

Oh ég! így őt mindennap láthatom,
Anyám körében.

DETRE *(félre)*.

Róka, mást akarsz
Te a galambbal! Czeljaidba látok,
Csak rajta! érd el — szegd nyakad' vele.

ATTILA.

Magam vezetlek asszonyodhoz. Égek
A vágtyól: oldalánál biztosan
Tudhatni téged, *(halkan)* őszöm napsugarát!

MIKOLT *(keblén szorosabbra vonja a leplet)*.

Királyi nődnek szívesen leszek
Rabszolga-lánya.

ATTILA.

Édes lánya léssz.

(A kísérethez.)

Most elbocsátlak, híveim. — Csaba
És Aladárom, e két ifjú túszt
Ajánlom újra ; hű szolgálátok
Legyenek ők — ti meg barátjaik,
Ha úgy érdemlik. — Most leányka, jőjj,
Kövess nagyasszonyodhoz.

(Attila fölkel; kézen fogja Mikoltot, ki látható tartózkodással
enged. Megy. Utána Csaba és Aladár. Követik a hűbéres kirá-
lyok s a hún főurak. Menetközben :)

BERE (Csáthoz).

Csak húnjaihoz nincsen egy szava !
Mi, itt hazánkban, már semmik vagyunk
Az idegenhez képest !

CSÁT (viszont).

Jól van így ;
Minél gyorsabban érik a gyümölcs :
Annál előbb lehull. Ne bántsd te azt !

(Mindketten el a többi közt.)

DETRE (Valamirhoz).

Ha elkisértük a királyt s magától
Ő elbocsát — szólj társainknak is —
Hogy jöjjetek mind hozzám.

VALAMIR.

Mit akarsz?

DETRE.

Érőben a gyümölcs — közelg a nap,
Már szinte itt — hogy rázni kell a fát.
Szólj Genzeriknek, Ardariknak is,
Meg kell beszélni, mit legyünk teendők.
Elvárlak. Szót se többé. Menjetek —
Egy pillanatra én még maradok,
E két fiúnak egy szót sügni csak.

(Valamir, a többi hűbéres királylyal s kísérettel el; Hagen megrántja Walter palástját s mindketten hátramaradnak. Detre hasonlókép.)

DETRE *(megfogja Hagen és Walter kezét).*

Számitsatok rám! Hallgatástokat
Jobban megértém, mint beszédetek'.
Számitsatok rám!

*(Kezeiket megrázza s el középen Attila és a kíséret után.
A színen csak Hagen és Walter marad.)*

HAGEN.

Hát ez mit akar?

Nem állhatom az ilyen félszavú
Fontoskodókat.

WALTER.

Csitt te! Szólj felőle

Több tisztelettel: a veronai
Hős Detre az.

HAGEN.

Ki nagy király lehetne,
Ha többre nem becsülné, Attila
Első szolgája lenni! Szép dicsőség;
De nem irigylem.

WALTER.

Hát *te* mit akarsz?
Palástomat megrántád; mondani
Valód van?

HAGEN.

És neked tán nincsen is?
Walter, mi szándokod?

WALTER.

Nekem? mi volna?
De hát neked?

HAGEN.

Kitörni börtönöm
Vas ajtaját az első alkalommal.

WALTER.

Hát nem becsületszóra vagy-e itt,
Mint tús?

HAGEN.

Becsületszóra? Tőlem azt
Nem kértek. És ha kértek volna is:
Köt-e a szó, melyet kényszer csikart ki?

Mint tús? Hisz ép azért. Kezes vagyok
 Burgund hazám s a hún király közötti
 Barátságért. Szökésem azt jelenti,
 Hogy a barátság fel van mondva. Jöjön
 Fegyverrel értem: akkor, fogadom,
 Készen talál, nem úgy mint a minap,
 Váratlanul, hogy lakománkra tört.
 No, nem igaz? — S te Walter, mit se' szólsz?

WALTER.

Én maradok.

HAGEN (*gúnyosan*).

Becsületszóra?

WALTER.

Nem.

HAGEN.

Ketten, ha mennénk, könnyebb volna egymást
 Segíteni; bajból is, ha kell, kivágni;
 És haza érve: fegyverkezni, hogy
 Készen találjon, hogyha jó, a hún.
 Atyád, míg itt vagy, nem segít nekünk,
 Mivel fejedre játsznék.

WALTER.

Maradok.

HAGEN.

S miért?

WALTER.

Ne faggass !

HAGEN.

Megtetszett talán

Etellaka ? Vagy félsz ?

WALTER.

Mondom, ne faggass !

HAGEN.

Hah ! gyáva vagy ?

WALTER.

Hagen, ne ingerelj !

Ej, tréfa ! máskép kardommal felelnék !

HAGEN.

Jó ; gyáva nem vagy. Ismerlek, tudom,
 Hogy siheder se' voltál, a mikor
 Már a halállal bátran szembe néztél,
 Bösz hegyi medve és ádáz bölény
 Képében — annál a hún sem vadabb.
 Nem, gyáva nem vagy. De ha itt maradsz :
 Azzá lehetsz. Az örvön meghunyász
 A fene farkas is ; s a férfi szívre
 A rabbilincs rozsdája elragad.
 S hogy, tús neven bár, csak rabok vagyunk itt,
 Megmondta —

WALTER.

Ki?

HAGEN.

Egy gyöngé lány, kiben
Több szív van egymagában s több igazság
Száz férfinál: Mikolt!

WALTER.

Az Istenért,
Hallgass!

HAGEN.

Hogyan? Mikoltért?

WALTER.

Érte! Nem
Tudod-e, hogy bölcsőnktől óta, el
Vagyunk jegyezve?

HAGEN.

Névszerint; de hisz
Csak tegnap óta ismered, mikor
Tőlem tudád meg azt is, hogy velünk
Együtt van Attilánál, mint kezes.

WALTER.

Mindegy; de én arámnak tartom őt,
S daczos szeméből olvasám, hogy ő

Számít reám. Nem láttad-e, milyen
Villámokat lövelt ránk, mondva, hogy
Rá sem tekintünk, csak az Attila
Dieséretébe' versenyzünk, míg ő
Leány létére, hallgat és daczol.

HAGEN.

Igaz ! Igaz !

WALTER.

Nos ! hagyhatnám-e őt
Rabnőül itt ? Én szökjem — s hagyjam őt
Itt martalékul e tigrisnek, e
Galamb vérére szomjú saskeselynek ?
Oh Hagenem ! bajtársam, ifjuságom
Barátja, te ! — Maradj, várjuk ki az
Alkalmat, melyben együtt szökhetünk
Mindhárman. — Mégse ! Menj, készíts nekünk
Utát, — szerencse úgy akarja, majd
Mi is követünk. Otthon várjanak !
Mert én Mikolttal együtt — vagy megyek,
Vagy meghalok. —

HAGEN.

Jó ! Megbocsáss, ha félre
Értettelek s talán sértettelek.

(*Walter kezét nyújt.*)

Figyelj. Alig lesz így tanútalan
Beszélni módunk még. Valószínű, hogy

Őrszem kísérend — s én az Aladár
 Te a Csaba sarkához kötve léssz.
 Tudd meg tehát, mi czélom. Üstökön
 Fogom az első jó alkalmat — és
 Egy éjjel megszököm. Módom ha lesz
 Tudatni véled, jó ; ha nem lesz is :
 Tudod, hová levék. De néked ahhoz
 Közöd ne legyen, arról te ne tudj.
 Hazámba érve : hírt adok apádnak,
 Hogy várjanak s készüljenek. Te itt
 Mikolttal hozd tisztába dolgodat :
 Légy csöndesen s altasd el a gyanút,
 Mely, én ha megszökém, rád szegzi mind
 A száz szemét. Az én szökésemet
 Még megbosszulni nem kél Attila,
 De a tiédet, — vagyis a Mikoltét —

WALTER.

Hallgass, az égre ! Irtózat fog el, ha
 Meggondolom —

HAGEN.

Azért is szüntelen
 Csak arra gondolj ; érleld bosszudat,
 Főzd jól ki terved' és biztosra vedd.

WALTER.

Nekem tanácsolsz — és magad vakon
 Rohansz a vészbe ?

HAGEN.

Mit koczkáztatok
 Én? A nyakam' — mert hogy karóba húznak,
 Ha elcsíphetnek, annyi bizonyos. De
 Nem csípnek ám el. Mit egy férfinak
 Utat veszíteni ungon-berken át?
 Etellak álmos őrei között
 Átsiklom én — s hamar lelek rokont
 S barátot, a ki inkább rejteget
 Mintsem kiadjon. E sok gyűlevész
 Egymásra tódult nép, mit Attila
 Igába hajtott, jobban gyűlöli
 Urát, segíti ellenségeit,
 Semhogy szökésem' ne segitené.

WALTER.

Isten segítsen !

HAGEN.

Mégis, Walterem !
 Esküdj' meg egyre ! Hogyha foglyul esném
 S megölnek : nem hagysz bosszulatlanul,
 Ha jobb szerencse fog mosolygni rád
 S Mikolttal együtt menekülsz.

WALTER.

Apám,
 S anyám s Mikolt fejére esküszöm.

HAGEN.

Hiszek szavadnak s köszönöm. — De csitt,
Valaki jön. —

(Csaba és Aladár jönnek.)

CSABA.

Ti itt maradtatok
Levente ifjak, együtt? Titeket
Kereslek ép'.

ALADÁR.

El nem gondolhatók:
Hová levétek.

WALTER.

Megbocsássatok,
Mi ketten együtt nőttünk, annyi volt
A mondani valónk.

ALADÁR.

Magatokat jó
Volt kibeszélni, most barátokat
Kell váltnotok. Hágen, jövőre nem
Walter lesz a pajtásod, hanem én.

CSABA.

S a Walteré én. Majd együtt vetünk
Kopját s vadászunk, futtatunk. Ne félj,
Henyélni én se hagylak, sem karod'

Ernyedni. Jer birkózni, vagy kísértsd
Deres lovam' : szőréen megülöd-e ?

WALTER.

Jerünk.

CSABA.

De mondom, s jó előre tudd,
Hogy én csupán magamhoz érdemessel
Barátkozom. Ha gyávának talállak :
Szolgám maradsz, és úgy bánok veled.

WALTER.

Attól ne félj.

CSABA.

Meglássuk ; nem bízum
Fajodba'. Germán vér, nem hősi vér.

ALADÁR.

Vigyázz, erembe' félig szint' a foly.

CSABA.

No hát, benned se' bízum ám nagyon !

ALADÁR.

Hát a görög vér, mely eredbe' csörg,
Tán hősiesb ?

CSABA.

Én nem tartom magam'
Görögnek ; ám te dicsekszel vele,
Hogy német asszony szült.

ALADÁR.

Dicsekhetem,
A Szigfríd özvegyével.

CSABA.

S bátyjai
Rút gyilkosával ! Menj !

ALADÁR.

Ne bántsд anyámat,
Nem tűröm !

CSABA.

Ej, nem tűröd ? Igazán ?
S mit vagy teendő, lám, hogy megtorold ?
Panaszra méssz anyádhoz ? Vagy talán
Apánkhoz ? Úgy is te vagy a kegyencz,
Anyád beczéje, te !

ALADÁR.

Ne ingerelj,
Ha mondom !

WALTER (*közbe akar lépni*).

Ej no, ne versengjetek.

HAGEN (*visszatartja, halkán Walterhez*).

Ne bántsđ te, csak hagyd, hadd versengjenek.
Az jó nekünk.

CSABA.

Illik hozzáđ, bizony,
Panaszra menni. Csak menj.

ALADÁR.

Nem megyek,
De tőled kérem számon gúnyszavad'.

CSABA.

Te kéred számon? Hát kezdettem én?
Nem te valál-e, ki belém kötél,
Mivel a germán vért nem hősi vérnek
Mondám, te meg a görög vért vetéd
Szememre. Tudd meg, nem vagyok görög;
Anyámat én alig hogy ismerém,
Te meg a német asszony oldalán,
Szoknyája mellett nőttél. Légy s maradj
A mi akarsz — de én csak hún vagyok.

ALADÁR.

Nem vagy különb, mint én!

CSABA.

Kivéve, hogy
Első szülött vagyok!

ALADAR.

Gyakran veted
Szememre, hogy kisebb fiú vagyok.
Vigyázz, apánk is öcsese volt Budának.

CSABA.

Hát fenyegetsz? De meg nem ijedek.
Én nem vagyok Buda, s te még kevésbé
Vagy Attila. Azért tanácslom is,
Öcsém, ne merd átlépni a határt!

ALADAR.

Minő határt? Köztünk nincs határ,
Mint volt apánk és Buda bátyja közt.

CSABA.

Olyan ne is legyen.

ALADÁR.

Milyen határt
Értesz tehát?

CSABA.

Mit a természet — és
Nem ingatag szerződés alkotott.
Már mondtam: én első szülött vagyok,
S elsőszülött jogom' nem engedem.

ALADÁR.

Történet az csak, nem jog. És a míg
Attila él, nincs senkinek joga
Kivüle.

WALTER (*Hagenhez*).

Sokra mennek.

HAGEN (*viszont*).

Menjenek,
Bár többre még, ne bánd, az jó nekünk.

WALTER (*szintügy*).

Ha közbelépünk és lecsöndesítjük,
Lekötelezzük azzal Attilát.
És megnyerjük bizalmát.

HAGEN (*viszont*).

Gondolod?

WALTER (*szintügy*).

Bízd rám!

HAGEN (*viszont*).

De várj, míg újra összekapnak.

CSABA.

Mily nagyra vagy apánk kegyével, és
Hogy egyre szíve gyermekének, édes
Kis Aladárja, — gyöngye kis fia, —

Szép madarának szólít! A kicsit
 S gyöngét becézni szokták, jól tudom,
 Nem is irigylem; kis leány, ha volnál,
 Még jobban is becézne jó szüléd —
 De érd be a kényeztetéssel, és
 Ne számíts más előnyre.

ALADÁR.

Semmire
 Nem számítok; te vagy, ki számítasz,
 Hogy örökölni fogsz apánk után.
 Vigyázz! Igen korán hánytorgatod
 Elsőszülött jogod'!

WALTER (*közelép*).

Ej, jó fiúk,
 Elég a versenygésből.

CSABA.

Mit akarsz?
 Bíz d rá nk vitánkat, nincs közöd vele!

WALTER.

De van. Hisz' Hagent s engem Attila
 Azért adott hozzátok, hogy legyünk
 Barátitok, testvéritek, ha kell,
 S tanácsadótok, — nem viszályitok
 Tétlen tanúi. Csillapúljatok,

Vagy én megyek s hírül viszem legott
Miképen osztozkodtok örökén,
Még életében !

ALADÁR.

Én osztozkodom ?

De igazad van ; vigyük a vitát
Apánk elébe. Bátyám, azt vetéd
Szememre, hogy panaszra szaladok
Apámhoz én. Jerünk tehát együtt !
Szemedbe mondom, s nem hátad mögött :
Mint sértegettél !

CSABA.

Én sértettelek ?

ALADÁR.

Engem s anyámat.

CSABA.

Úgy ? Hát tartozom
Tisztelni én anyádat ?

ALADÁR.

Tartozol :

Atyád nejét.

CSABA.

Hát ő nem tartozik
Tisztelni férjét ? Még se' tiszteli !

Ma sem jelent meg, mikor kéréte.
 De jó, jerünk. Hadd mondja hát atyám,
 Első szülöttje vagyok-é neki,
 Vagy nem, szemembe. És ha az vagyok,
 Mért ad előnyt neked? Jerünk tehát!
 — Jertek ti is; te légy az én tanúm,
 Walter; te Hagen, légy az Aladáré,
 Hadd tudjam egyszer, ki s mi vagyok én,
 És tudja meg öcsém, meg a világ!

ALADÁR.

Jerünk anyámhoz, oda ment apánk is.
 Hagen, kövess!

CSABA.

Te, Walter, engemet!

WALTER.

Csak csöndesedjetek!

(*Csaba, Aladár, Walter el.*)

HAGEN (*félre*).

Farkaskölyök-pár,
 Megfojtanálak! (*utánok.*) Várjatok, jövök már!
 (*El.*)

A függöny legördül.

MÁSODIK FELVONÁS.

Krimhilda királyné lakosztálya a palotában. Terem, szőnyegekkel. Középen s jobbra és balra ajtók. Az előtérben balra trón; jobbra kerevet. *Krimhilda* a kereveten. Mellette *Herka*; oldalt *udvarhölgyek*.

KRIMHILDA.

Mi hosszuk a napok az elhagyottnak!
Kél és leszáll az ég csillagzata,
De nap, se hold nem hoznak változást.
Etele nélkül mily üres a ház!
Öröm, dicsőség, fény kiköltözött
Belőle, ürt — sötétet — bánatot —
S unalmat hagyva hátra. — *Herka*, szólj,
Mi hír? Van-é még új a nap alatt?
Él még *Etellak*, vagy csak síri árnyak
Bolyonganak föl és le a falak
S a néma oszlopok közt?

HERKA.

Asszonyom,
Etel király megérkezett, tudod,
Csatáiról —

KRIMHILDA.

Tudom, nyugotra járt.

A hányszor arra megy : megborzadok.
 Mért nem marad honn? Nem elég neki,
 Hogy a világ kerekjét bírja már —
 Mért háborítja még a sírokat?
 Remegve hallom a távol dőrejt,
 Remegve várom visszaérkezését,
 Hisz' rendesen vérfödve érkezik.
 Ki vére van ruháján — kezein?
 Kérdezni sem merem. Mert ott, a hol
 Hódítani jár, ah, ott az én hazám,
 Mely engem átkoz testvér-gyilkosúl.
 Nem volt elég a vér, még általam,
 Miattam? Itt bátyáim isszonyún
 Véreztek el — most maradékaik
 Vérezzenek férjem kezétül el?
 S melynek nyugalmat kérnek hő imáim,
 Még az a sír se' tudjon háborítlan
 Maradni?

HERKA.

Úrnőm, drága nénikém,
 Mért izgatod magad hiában? E
 Bús képeket hadd verjük el. Im itt
 Van hölgy-karod. Akarsz-e dalt, zenét?

KRIMHILDA.

Csak azt ne! Mert ha vig: ellenkezik

Hangúlatommal s ingerel ; ha bús :
Csak búmat toldaná. Ne dalt, csak azt ne !
Semmit se ! Hagyjatok magamra ! Nem,
Ne hagyjatok ; félek magamtul ! — Ah,
Mi szörnyü élet ez ! Megjött Etel,
Mondád ? Miért nem láthatom tehát ?

HERKA.

Hogy összegyűjté udvarát —

KRIMHILDA.

Tudom ;
Küldött utánam is ; s aztán — mi történt ?

HERKA.

Te megtagadtad jelenlétedet
S én oldaladnál maradék. Mi történt :
Nem tudhatom. Még ott vannak.

KRIMHILDA.

Hogyan ?
Hát ez ma volt ? Nehány órája csak ?
Nekem azóta hétszer fényle és
Homályosúla a nap arcza el,
S lobbant fel és alvék ki a világ.
— Ma ? lehetetlen ! Egyszer sem aludtunk
Azóta ? S mennyi rémet láttam én
Álmomban !

HERKA.

Képzélődtél, üzd el e
Rémálmokat és térj magadhoz.

KRIMHILDA.

Hah,

Mi zaj?

(Két testőrtiszt jő.)

ELSŐ TESTŐRTISZT.

Királyné, a király közelg.

KRIMHILDA *(örömmel)*.

Mit! Attila! Lakomban! Nyissatok
Ajtót — a félvilág jó! Valahára
Eszébe jut hát elhagyott neje;
S tán helyrehozni jó gyalázatomból
És megaláztatásom szégyenét,
A melylyel eddig sújtott. — Maga jó?

MÁSODIK TESTŐRTISZT.

Kíséretével.

KRIMHILDA.

Igy hát trónomon

Kell őt fogadnom.

(Trónjára lép, de nem ül le. A középajtó nyílik. Elöl tisztek, alabárdosok. A hűbéres királyok közül hat, köztök Detre, fele jobbra, fele balra az ajtó mellett megáll. Köztök belép Attila kezén vezetve a vonakodó Mikoltot. — Kíséret.)

ATTILA.

Légy üdvöz, királynőm.

(Krimhilda mozdulatlanul áll a trón előtt.)

Előmbé sem jössz, nem is üdvözölsz ?
Megtérve harczaimból, vártalak,
A többiekkel együtt, hogy te is
Örülni fogsz majd érkezésemén.
Mindenki ott volt, csak a nagy királyné,
Krimhild hiányzott.

KRIMHILDA.

Hajh, volt-e okom
Örülni visszaérkezésedén ?
Ha távozol, vagy megjössz : sorsomon mit
Változtat az ? Mint égből elhajított
Csillag, lakatlan éjbe bukva, én
Magamban élek, társtalan ; neked,
Mint üstökösnek, fut határtalan
Pályád ; a kettő nem találkozik.

ATTILA.

Ki az oka ? Nem önként távozáál
A fény köréből, mely sérté szemed ?
S vonultál vissza oldalamtul ?

KRIMHILDA.

Ah,

A gyász után ! — Ne említsd.

ATTILA.

Hát legyen

Feledve minden. Im magam jövők
 Üdvözletedre és megmondani:
 Hogy a távolba' sem feledtelek.
 Rád gondolék győzelmeim között
 S meghoztam a zsákmányból részedet.

KRIMHILDA.

Zsákmányt nekem, hazám vidékiről?
 Borzadva gondolok rá: mi lehet?

ATTILA.

E lányka az, szép, mint a hajnal-ég,
 Mely harmatát hullatja — s szomorú,
 Mig könnyeit nap nem szárítja föl.
 Királyleány volt — most rabnőd legyen;
 Neked adom, fogadd el. Bánj vele
 A mint akarsz — mint jó szived sugallja. —
 Nem is örülsz ajándokomnak?

KRIMHILDA.

Én?

Minek tudok még én örülni? — Szólj,
 Ki e leány? Király leánya, mondád?

ATTILA.

A frank királyi törzs hajtása ő.

Anyátlan. Apja s testvérbátyjai
Elestek a csatán —

KRIMHILDA.

Kétségkívül
Hún fegyverektől?

ATTILA.

Úgy van. Egyedül,
Árván maradt. Magammal hoztam őt,
A védtelent. Kimélni akarom
Gyászát — szelíd kezedre bízom őt.
Elútasítnád?

KRIMHILDA.

Frank király-leány?
Hogyan? Herrik király leánya tán?
S megölve atyja, bátyjai? Ha! vér,
Vér mindenütt! Bokáig gázolám,
S fehér ruhámra fecskendett a vér,
Irtóztatón! — S most újra vérnyomok
Vezetnek a kék Rajna partitól
Hozzáig? — El! Nem kell e lány!

ATTILA.

Jer és

Kérd őt magad, Mikolt!

MIKOLT.

Oh asszonyom,
Légy irgalommal, ne taszits el, oh,
Magadtól, engedelmes és szelíd
Rabod leszek, csak tarts meg.

KRIMHILDA.

Jer közelb,
Hadd lássalak. — Miért ragaszkodol
Hozzám — s esengesz, hogy megtartsalak?

MIKOLT *(a még mindig trónján álló Krimhilda elé lép).*

Dicső királyné, látom neked is
Van bánatod — hisz attól korona,
Trón meg nem óv, — tudom jól; magam is
Király-leány valék — engedd nekem,
Vigasztalód lehetni, — tán, ha nem
Szelid szavakkal: könnyeimmel! Ah,
A szenvedőnek már az is vigasz,
Ha szenvedőt lát s érzi, hogy a bú,
A megaláztatás mindenkivel
Közös lehet! — Engedd ruhád szegélyét
Csókolnom! *(halkan)* Oh végy oltalmadba, oh
Ne hagyj elvesznem.

KRIMHILDA *(lehajol hozzá).*

Mitől félsz, leányka?

MIKOLT.

A legrosszabbtól.

KRIMHILDA.

És ki fenyeget?

MIKOLT.

Ő.

KRIMHILDA.

Attila?

MIKOLT.

Te mondád.

KRIMHILDA (*félre*).

Erre is

Kész volna hát még? (*fenn*) Jó, megtartalak.

(*Attilához*) Meggondolám. Hallgass meg, Attila:

Nekem adod e lányt?

ATTILA.

Mondám, neked.

KRIMHILDA.

Feltétlenül?

ATTILA.

Hogyan feltétlenül?

KRIMHILDA.

Örökre?

ATTILA.

Mig talán hozzá való
Szerencse nem akad.

KRIMHILDA (*gúnynyal*).

Például a
Hunok királya?

ATTILA.

Nem, valaki más.

KRIMHILDA.

Legyen királyfi, herczeg vagy levente :
Az kérje tőlem a leány kezét,
Mint egy anyától — s én határozok.
Elfogadod feltételem'?

ATTILA.

Miért ne?

Jobb kézbe', mint itt, sorsa nem lehet.
(*félre*) Módomba' van s lesz : mást akarni.

KRIMHILDA.

Jó,

Kövess, leányka. Herka megmutatja
Szobádat az enyém mellett. Kövess.
Isten velünk, király. A lány enyém,
Értsd meg : leányom. Anyja én vagyok,
Ki bírni vágy, kezemből nyerheti.

ATTILA.

Nem értelek. Hangodban valami
Fenyegetés van.

KRIMHILDA.

És mi volna? Mert
Ha meg nem érted: nem fenyegetés;
Ha érted: úgy méltó, hogy az legyen.
És ne feledd el: egyszer szívemen
Sebeztek, itt a szívem közepén:
Hogy álltam akkor bosszút! Most is azt
Mondom neked: jaj annak, a ki sért!
(*Kíséretéhez*) Kövessetek!

(*Mikoltot kézen fogva, Herkával s kíséretével el, balra.*)

ATTILA.

Megértém, jól megértém —
S így, maga is bevallja, fenyegét.
Állunk elébe! — Detre, jöszte csak!

DETRE (*előlép*).

Királyom —

ATTILA.

Láttad ezt? Hallottad ezt?

DETRE.

Nyitott szemem s fülem van.

ATTILA.

Menj utánok.

Oszlasd el a királyné gyanuit ;
Engesztelőleg, csillapítva szólj,
Kedvét, bizalmát nyerd meg.

DETRE.

Megkísértem,

Ha sikerülne.

ATTILA.

Szólj csak okosan,
A mint te tudsz, te róka, jól ismerlek.
Értesz te ahhoz. Ejts előtte tán
Oly szót is el, hogy a leányt egyik
Fiamnak szántam, hogyha megszeretné.

DETRE.

Megyek uram. (*Indúl.*)ATTILA (*visszaszólítja*).

Hé, Detre ! Igyekezz',
Hogy, perczre bár, Mikoltot fogd külön,
És súgd fülébe, hogy szeretem őt,
És égek érte, birni vágyom őt.
Nem, azt ne mondd. E gyűrűt add neki,
Kegyem jeléül ; kérd, fogadja el
Emlékül.

(*Gyűrűt ad neki.*)

DETRE.

Mint jeggyűrűt?

ATTILA.

Úgy akarnám,

De azt ne mondd. — Jó Detre, légy okos;
Oly közel állsz trónomhoz és szívemhez
Már is; ma lépj még közelebb — fölebb.
Tőled függ: hogyha jó hírt hozsz nekem.
Járj okosan; saját ügyedbe jársz,
Nem csak enyémben. Érted?

DETRE.

Én nekem

Más érdekem nincs, mint neked hiven
Szolgálni. Számíthatsz reám, dicső
Király.

ATTILA.

Jó. Ezt ha végzed: fölkeress.
Várlak. Ma még egyéb is vár reád.
E Walter egy szót ejte, mely miatt
Nem nyughatom. De csitt. Sietve járj
És légy okos. Krimhildet csillapítsd,
Szólj titkosan Mikolttal — okosan.
Eredj! (*Detre el, balra.*)

Mi vonz e lányhoz engemet,
Olyan nagyon, oly ellenállhatatlan
Erővel? Új és ismeretlen érzés
Vesz szívemen erőt, — e nagy szíven,

Mely még ilyet nem kóstolt. — Jól lakám
 A hatalom borával, a dicsőség
 Kelyhét fenékig űritém, szerelmet
 Alig kóstoltam — oly rég, már el is
 Feledtem édes ízét, most megint
 Rászomjazám. Ifjan — mikor a vér
 Lobogva lángolt ereimbe' még —
 Rékát szerettem, bájai illatán
 Megittasúlva, túlvilági üdv
 Kéjét szívám ajkáról, elfeledve
 Hír és dicsőség s nagyság álmait.
 Elvesztve őt, oh mily soká tudám
 Feledni, szívem égető sebét
 Hányszor szakítá föl Rékám neve!
 Hegyet rakattam sírján — azt hívém,
 Szívemről elgördíteni sikerül,
 Mi rajta nyom. Hiába! Feledést,
 Enyhületet, csak dülő harczimon
 Találtam. A világot lábaim
 Alá vetém, lábamnak pihenő
 Zsámolyt találtam, — bús fejemnek, ah,
 Nem leltem egy kebelt, hol megpihenjen.
 A nagyra vágyás s hódítási vágy
 Kötötte, szerelem helytt frigyeim'. —
 Honoriát — Krimhildet — nem a szív
 Jegyezte hitvesül, csak érdekek. —
 Honoria! hideg, mint a kigyó,
 Szívem' fagylalta érintése; Krimhild

Sötét szépsége izgatott előbb
 És lebilincsel — hah, de az a nap,
 A szörnyű nap, melyen hozzám csalá
 Testvéreit, hazája nagyjait
 S itt bosszút álla rajtok, férjeért,
 Szigfrídeért: feltárta iszonyú
 Vad keble mély poklát előttem és
 Megborzadék — az Isten ostora
 Megborzadott e vad pokol-arától.
 Megszabadulni tőle — vércsaták
 Örvényibe vetém magam' megint
 S a harczy vész lágy bölcsődal gyanánt
 Zsongott fülembe, összemérve az
 Ő vad bosszúja vijjogásával.
 Meguntam azt is; elfáradtam a
 Csatak zajában, a sok hódításban.
 Pihenni vágyom — női keblen; oh
 De nem az ő sivár keblén. Iszony
 Fog el, ha csak reája gondolok.
 Nem harczy nornát, nem vihar-szüzet
 Kivánok én; szelíd galambra van
 Vágyásom; enyhe keblén a gyönyör
 Ringasson el, feledjem azt a sok
 Vért, mit kionték — vagy kiontani
 Engedtem; és legyek boldog megint,
 Mint ifionta, Réka lágy ölen!
 — Ki jó?

(Csaba, Aladár, Hagen, Walter jőnek.)

CSABA.

Apánk, tégy igazat közöttünk !

ATTILA.

Igazat, én, közöttetek ? Mi baj ?

CSABA.

Szememre hányta, hogy görög anya
Szült.

ATTILA.

Ez igaz.

ALADAR.

Előbb ő gúnyolá
Germán anyától származásomat.

ATTILA.

Gúnyolni nincs mit egyiken sem ; én
Vagyok apátok, mindketten hunok
Vagytok utánam. Csaba nem görög,
És Aladár se' német.

CSABA.

Én is azt

Mondám magamról ; ő dicsekedett
A német vérrel, melyből származott.

ALADÁR.

Hazudsz ; csak azt mondám : WALTERT ne bántsát,

Hogy német vér, erembe szinte az
Foly félig. —

ATTILA.

Úgy van.

ALADÁR.

Aztán azt veté
Szememre, hogy kegyenczed én vagyok
S jobban szeretsz s becéztetsz.

ATTILA (*szigorúan Csabához*).

Igaz ez,

Csaba?

CSABA (*daczosan*).

Igaz.

ATTILA.

Hogy' merted mondani?

CSABA.

Mert úgy igaz.

ATTILA.

Hát nincs nekem jogom
Választani jobb s bal kezem között?
Nincs, fiaim közt? És hol van megírva,
Hogy épen ezt, vagy azt tartozzam én
Jobban szeretni? Szeretem, a kit
Szeretek, gyűlölöm azt, kit gyűlölök. —

HAGEN (*Walterhez titkon*).

Jól megy.

WALTER (*viszont*).

Ideje közbe szólanunk.

ATTILA.

Ti mit suttogtok?

WALTER.

Felség, megbocsáss,
Mi ott valánk, velök, tisztünk szerint;
De tiszteletlen szót, felséged ellen
Csaba nem ejtett.

ATTILA.

Úgy-e, véded őt?

WALTER.

Sem Aladár. Ne vedd oly nagyra, csak
Testvéri pörpatvar volt, kettejük
Közt s kár elődbe hozni; megesik
Hővérű ifjak közt az ilyen.

ATTILA.

És

Te csillapítád?

WALTER.

Hogyne?

ATTILA.

Jól tevéd.

Tedd máskor is. S ti rá hallgassatok.
És végezzétek máskor magatok közt
Vitátokat; hozzám ne jöjjetek
Panaszra egymás ellen. Szót se többé!
Most megbocsátok — máskor megharagszom.

CSABA.

De ő ismerje el, hogy én vagyok
Első szülöttem.

ATTILA.

Mégis újra kezded?
— Első szülöttem? S mit jelent az?

CSABA.

Azt,
Hogy én következem nyomodba lépni
S örökösöd vagyok, ha te kidőlsz.

ATTILA.

Hogyan? Döltömre számítsz, rossz fiú?
Még élek és uralkodom. Vigyázz,
Országom arra száll, a kire majd
Én akarom. Még lehet harmadik
Fiam is — oly öregnek tartotok,
Hogy ne lehetne? Mondom, szót se többé!

Kövessetek. S többé ne halljam ám
Patvarkodástok'. (*El, kíséretével.*)

ALADÁR (*Csabához.*)

Bátya, még neheztelsz?

CSABA.

Eredj, te sünvi. Jöszte, Walter.

(*El, Walterrel.*)

ALADÁR.

Igy?

Jobbját se' nyujtva? Jó, legyen tehát
Nyílt harez közöttünk, hogyha akarod!
Hagen!

HAGEN.

Parancsolsz?

ALADÁR.

Láttad-e mikép

Tett igazat kettőnk között apánk?

HAGEN.

Egy harmadik javára, a ki még
Meg sincs születve tán?

ALADÁR.

Nem értelek.

HAGEN.

Nem mondta-e : lehet még harmadik
Fia is? Úgy van, még nem oly öreg,
Hogy ne lehetne !

ALADÁR.

Anyámtól ?

HAGEN.

Ki tudja ?

Egy asszonyt eltaszítani, — vagy a mellett
Még másikat is venni : nálatok
Oly nagy dolog talán, hogy arra még
Gondolni se' lehetne ? Attila
Pogány — s mi egy pogány szemében a
Nő : feleség vagy ágyas ?

ALADÁR.

Azt atyám

Soha se' tette !

HAGEN.

Tették ősei ;

S miért ne tenné példájokra ő,
Ha kedve tartja ?

ALADÁR.

Nem, nem, százszor is !

HAGEN.

Nem százszor, ámde egyszer !

ALADÁR.

És miért

Tenné meg azt? Kiért?

HAGEN.

Mit én tudom?

Talán anyádnak hidegségeért,
 A melylyel tőle, szinte tüntető
 Módon vonúl el; tán egy ragyogó
 Vagy könnyező szempárért, melybe tán
 Mélyen tekint, egy ökölbe vont
 Piczinyke kezért, mely ingerli, vagy
 Talán egy karesú termetért, a mely
 Hő vágyra gyújtja ernyedtt idegit?

ALADÁR.

Kiről beszélsz?

HAGEN.

Én? Senkiről; csak úgy
 Találgatom, mert épen kérdezed.

ALADÁR.

Hagen, te többet láttál, vagy gyanítasz —
 Mint mondasz —

HAGEN.

Én? Mondom, találgatok
 S a levegőbe úgy beszélek.

ALADÁR.

Ej,

Hiába ámitsz. Ugy rémlék előbb
Elöttem, mintha tán bátyám Csaba
Vetette volna rá szemét. De nem,
Ily vércse-szív nem gyúlhat lánggra ily
Galamb iránt —

HAGEN.

Most én kérdem, kiről,

Beszélsz?

ALADÁR.

Mikoltról. Oh e frank leány,
Gyászában és daczos keserviben
Oly gyönyörű volt! Szívemig hatott
Tekintete! Aztán ez aquitáni
Walterre, ő maga irányozá
Féltő gyanúmat, a ki azt beszélte,
Hogy gyermekül még, eljegyezve voltak.
S te most — ne mondd ki! Nem hiszem! Hogyan?
Atyám is!

HAGEN.

No's?

ALADÁR.

Nem adta volna ép
Anyám kezébe, nem bízhatta volna
Őrizetére!

HAGEN.

Hátha ép' azért
 Hogy gyanuját lefegyverezze és
 Kétségit megelőzze, mielőtt
 Támadni mernek.

ALADÁR.

De hisz ez gyalázat,
 Vérarulás, fertőzés! Isszonyú
 Gondolni is rá.

HAGEN.

Verd ki hát fejedből.
 Nem is beszéltem úgy, mint bizonyost;
 Hozzávetés csak, tán alaptalan
 Gyanú, a melylyel tépelődni sem
 Méltó.

ALADÁR.

De meg kell tudnom a valót;
 Figyelmeztetnem kell anyámat és
 Mikoltot — és azonnal.

HAGEN.

Épen itt
 Jönek — s a berni Detre is velök.
 Én távozom — (*félre*) felköltém a gyanút
 Szívében, az többé nem alszik el. (*El.*)
 (*Krimhilda, Detre, Mikolt, Herka balról jönnek.*)

DETRE.

Felséges asszony, méltóságodat
Miért alázod érettem meg így?

KRIMHILDA.

Hogy kikisérlek? Hogyne? meg akartam
Mutatni, mint tisztellek, tégedet —
Te legtömörebb az oszlopok között,
Mik Attilának tartják csarnokát.
A míg a többi kényszerítve áll
Helyén, hová erőszak állítá
S nyög a tehertül s menekülne, ha
Nem félne, hogy nem bír elég hamar
Kiszökni, hogy a ráomló tető
Agyon ne üsse: te, önként, csak a
Dicsőséget keresve, Attilát
Szolgálni, nem legyőzve, nem vason,
Szabadon, úgy jövé, — s nem is keressz
Egérutat, tudván, hogy elmehetsz
Szabadon, mint jövé, mikor akarsz.

DETRE (*félre*).

Vajon, mért hízeleg — s jár szüntelen
Nyomomba', hogy nem szólhatok Mikolttal?
Majd másképp fordítok rajt' s két legyet
Ütök egy csapással.

KRIMHILDA (*Mikolthoz*).

Jöszte, gyermekem.

Hallottad-e a berni Detre hírét?
A Padus, hol bölcsője ringa, egy
Tengerbe ömlik; másba kék Dunánk;
A Rajna, melynek partjain születünk,
A harmadikba; — de az ő híre
Bezengi mind a hármat. Nézd, — ez ő!

DETRE.

Megszégyenítsz, királyné; és e gyermek
Fülét hamis mesékkal mérgezed,
Mikben csak egy igaz: hogy te kegyes
S elnéző vagy hozzám.

KRIMHILDA.

Kívánd jelét,
Ha igaz-e, hogy minden férfinál,
Ki Attilát uralja, többre tartlak.
(*Félre*) Ki kell belőle vennem, mi hozá
Hozzám valóban. (*Fenn*) Szinte szégyelem,
Hogy Attila ilyen csekély okért
Fáraszta. Nem! — S ne volna más oka:
Mért küld, mint hogy még egyszer köszönts
Nevébe — és ajáld e gyermeket
Anyai gondjaimba? Csak ezért?

DETRE.

Oh te, szívekbe látó! — De hiszen,
 Mit is csodálkozom rajt' ? Nő vagy ! Oh
 Mily ostobák a férfiak ! Magát
 Ki legügyesebbnek véli, az a leg-
 Ügyetlenebb ; színeskedik, hazud,
 És mesterileg játszsza szerepét —
 — Azt véli ! — s egy nő csak szemébe néz
 S szívébe lát ! Előtted, asszonyom,
 Titkolni nincs mit. Megmondom tehát
 Mért küldö ő — (*halkan*) De kérlek, távolítsd el
 E lányokat. Ni, nézd csak, Aladár
 Fiad amott áll ; szólítsd őt magadhoz
 S foglald el őt Mikolttal : azt hiszem
 Örömmel enged.

KRIMHILDA.

Jól van, — Aladárom,
 Most veszlek észre, jöszte, kis fiam !

ALADÁR.

Hogy észre vettél végre, köszönöm —
 De nem, hogy kis fiadnak szólítasz ;
 Levente volnék már, nem kis fiú.

KRIMHILDA.

Jó, jó, leventém, büszke hős fiam,
 Jer hát közelb. Ma még nem láttalak
 S tegnap se'. Hol jársz, merre múlatoztál ?

ALADÁR.

Bátyám-, Csabával elvadászgatánk.

KRIMHILDA.

S pöröltetek, mint rendesen? — Se baj;
Fiúk szokása: összeveszni, meg
Békülni újra. S aztán?

ALADÁR.

Fönn valánk

A palotában. Vártak téged is,
Mért nem jövé? Nagyon szép volt pedig.
Ajándokot kaptunk apánktól. Én
Hagent, ki szegrül-végrül rokonunk is;
Mert anyja, mondják, testvérhuga volt
Gibek királynak, a ki néked is
Bátyád, anyácskám.

(Krimhilda összerezzen, de legyőzi felindulását.)

Bátyámnak pedig

Walter jutott, az aquitáni fi.
Derék fiú, mindkettő, mondhatom.

KRIMHILDA.

Bár nem valék ott, nem feledkezett meg
Apátok én rólam se'. Ifjakat
Bajtársakúl ti — én leányomúl
Leányt kapék — és nem alább valót
A máskettőnél. Ismered Mikoltot?

ALADÁR.

Ott láttam —

KRIMHILDA.

Elpirulsz? Lám, csakugyan
Hogy kis fiú vagy; lány szem egy leventét
Nem hoz zavarba, szembe néz vele;
Fiú szemét lesüti s elpirúl.

ALADÁR.

Hát azt hiszed, nem mernék —?

KRIMHILDA.

Kétkedem;

De nem bánom, kísértsd meg. Szólj vele.

ALADÁR.

Megengeded?

KRIMHILDA.

No, hogyan? Sőt kívánom.

Ne félj, nem is nézek reátok; itt
Detrével — úgy-e Detre? — úgy teszünk,
Mint kik magok dolgába elmerülve
Föl sem veszik mi történik körülök.
Eredj, eredj — szólítsd meg.

ALADÁR (*Mikolthoz*).

Szép Mikolt,

Bár rám se' néztél fenn a palotán;
Mindkét szememmel rajtad függtem én.

MIKOLT.

Valóba'?

(A háttérben halkan beszélgetnek. Krimhilda Detrével az előtérben.)

KRIMHILDA (elfojtott hévvel, halkan).

Hah! te tudod ezt s nekem
Nem is szóltál!

DETRE.

Miről?

KRIMHILDA.

Hogy Attila

Az ifjú Hagent Aladárnak adta!
E farkas-kölyköt, a trónjéi Hagen
Fiát, az én fiamnak! Isszonyú!
Ezért majd bosszut állok. Oh, ez ember!
Mit tesz velem s készít számomra még,
Hogy a porig alázzon! — Mit akartál,
Szólj, monddsa hát, — mért távolittatád
Mikoltot el?

DETRE.

Nem sejted?

KRIMHILDA.

Nem merem

Kimondani: mit sejtek; mert ha már
Kimondom, akkor több mint sejtelem,
Több mint gyanú.

DETRE.

Kimondjam én? — Nohát
Kimondom. Ugy van; jól sejtéd: urad
Uj nőre vágyik; épen e Mikolt
Kin buja szeme megakadt.

KRIMHILDA.

S velem

Mi czélja?

DETRE.

Azt ő tudja; magam is
Csak sejthetem; s tőled tanultam ép',
Nem adni szót a sejtelemnek, a
Gyanúnak. Ah mert, a mi bizonyos;
Az is elég. A mit üzent, a mit
Nevébe' mondék az imént: ürügy volt,
— Hozzád jövéssem, e leány miatt,
Hogy közelébe jussak s adjam át
Neki e gyűrűt.

KRIMHILDA.

Mikoltnak?

DETRE.

Neki.

KRIMHILDA.

Az én lakomban? A szemem előtt?

DETRE.

Nem, a hátad mögött.

KRIMHILDA.

Oh szégyen és
Gyalázat!

DETRE.

Hiszsz-e most?

KRIMHILDA.

Oh! — Mikolt,
Jer!

MIKOLT (*előlép*).

Asszonyom —

KRIMHILDA.

Nézd, Attila, kegyes
Uram s urad, neked ajándokot küld.

ALADÁR (*félre*).

Mit hallok? Ah, hát nem rágalmazá
Hagen? Való voln'? S már is, ily hamar!

(*Előre lép s figyel.*)

KRIMHILDA (*Detréhez*).

Add át neki, de mondd el, mit üzent.

DETRE (*hízelgő nyájassággal*).

Szép lányka, Attila, dicső királyunk
E gyűrűt küldi neked kegyjelül
S kér: tartsd meg azt emlékül.

MIKOLT.

Detre úr,

Te vagy a hős, kiről nagy-asszonyom
 Imént beszélt, kit minden férfinál
 Ki Attilát szolgálja, többre tart?
 Nem, nem te vagy; ily mesterségre úgy
 Nem adtad volna magadat!

KRIMHILDA.

Nemes

Királyi gyermek!

ALADÁR *(magában)*.

Oh dicső leány!

Oh mint imádom!

DETRE.

Pedig én vagyok

A berni Detre, kihez Attila
 Így szóla: rajta légy, hogy perczre bár
 Külön vehesd Mikoltot; súgd fülébe,
 Hogy szeretem, hogy égek bírni őt.
 — Így becsüli Attila — hőseit,
 És így szerelme tárgyait!

MIKOLT *(arcát kezeibe rejti)*.

Tudám, hogy

Rabnő vagyok; sejtém, hogy valami

Veszély fenyeget; azért borulék
Lábadhoz, esdve: védj meg, tarts magadnál,
Oh asszonyom!

KRIMHILDA.

S én megtartalak és
Megvédlek.

ALADÁR *(előlép)*.

És ha férfi-karra lesz
Szükségeitek, Mikolt s szegény anyám,
Számítsatok rám, mindkettőtöket
Megvédlek én!

MIKOLT.

Te, ifjú! és saját
Apádnak ellenébe?

ALADAR.

Az egész
Világnak ellenébe, én magam!
Mert, halld anyám — s leányka, halld te is:
Szeretlek; és szerelmem férfivá —
S megtámadott anyám védelmiben
A fiúi szeretet s ragaszkodás
Hőssé tesz. Elfogadtok lovagotoknak?

KRIMHILDA.

Oh jó fiam, nem többé kis fiam,
Bocsáss meg, oh levente hős fiam!

ALADAR.

S Mikolt?

MIKOLT (*komoran*).

Mikolt már Walter jegyese.

ALADÁR.

Hallottam a történetet ma reggel.
Apáitok akarták, de ti egymást
Nem ismerétek. Vagy szereted őt,
Kit csak ma láttál?

MIKOLT.

Szerethetek-e
Valakit én? Gyermek valék, mi gondom
Volt szerelemre? S gyermek-álmaimból
Egyszerre vér- s iszonyra ébredék,
Mi csak gyűlölni készit s boszúra int.

ALADÁR.

S szeret-e Walter is, számít-e rád?

MIKOLT.

Ki tudja, hajh? Az ő szívébe én
Nem láthatok be — a mikor reá
Hívatkozám: ő hallgatott, szemét
Lesütve tartá.

ALADÁR.

Gyáva!

MIKOLT.

Mégis, azt
Gondoltam akkor, fellegek mögött
Terem a villám.

ALADÁR.

Szereted?!

MIKOLT.

Nem én;
De nem csalom meg, hogyha tán apám
Szavára épít s azt kívánja majd,
Hogy azt beváltsam.

ALADÁR.

És örülni fogsz,
Ha azt kívánja?

MIKOLT.

Nem tudom, ne kérdd.
De bátorságod', ifju, és nemes
Ajánlatod' szivembe vésem, és —

ALADÁR *(szavába vág)*.

Szeretni fogsz?

MIKOLT.

Ne süss. A boszu
Vérembe ment s egész valómat el-
Foglalta —

ALADAR.

Oh! a bosszunál erősb
A szerelem — erősb a gyűlöletnél —
S te engemet nem gyűlölsz — úgy-e nem?

MIKOLT.

Gyűlölni téged?

ALADÁR.

Oh bocsáss meg értem
Apámnak is!

MIKOLT.

Lehetetlent kívánsz.

ALADÁR.

Mi voln' a szerelemnek lehetetlen?

MIKOLT.

Erőmet, érzem, feljül múlja.

ALADÁR.

Mert

Még nem szeretsz, Oh fogsz-e valaha?

MIKOLT (*halkan, habozva*).

Talán . . .

KRIMHILDA.

Fiam, most érd be ennyivel,

Holnap talán kinyílik a virág,
Mely még ma bimbájában szendereg.

(*Halkan beszél Aladárral.*)

DETRE (*magában*).

E kelle még nekünk ! E fordulat
Keresztül húzza számításomat,
S Krimhilda is belémegy ! Mennyi hévvel
Biztatja kis fiát ! E kis fiút
Más észre kell térítnem ; úgy hiszem,
Nem lesz nehéz ; ha összetörhetem
Játékszerét — ő maga dobja el.
De félek, nehezebb lesz az anyát.

KRIMHILDA (*fenn*).

Most hagyj időt Mikoltnak, mig leküzdi
Felindulását. Jer velem, leányom.

MIKOLT.

Oh asszonyom —

ALADÁR.

Szólítsd anyádnak őt,
Érettem. —

MIKOLT.

Akkor testvéred leszek —
Az, az kívánok lenni ! Megelégszel ?

(*Kezet nyújt.*)

ALADÁR.

Meg, egyelőre. Testvérérzelem, ha
Nem vérszerinti, anyjává lehet
A szerelemnek.

DETRE.

És én mit tegyek
E gyűrűvel?

MIKOLT.

Csak add; hogy a király
Hadd lássa ujjamon. Nem akarom
Őt ingerelni. Ez a gyűrű most
Védpajzsom; és majd ez leend, ha kell,
Boszúmnak eszköze. Mert halld, anyám,
S hős Detre és te bátor ifju, halld
Szent eskümet. Mikolt, a frank leány,
Kinek megölték apját, bátyjait,
Magát rabúl — annál rosszabbra is,
Hozák a hún udvarba, esküszik,
Hogy Attiláé nem lesz! Vagy szüzen,
Vagy halva, vagy azé, kit szabadon
Szeretni fog, vagy senkié! *(Sietve el.)*

ALADÁR.

Enyém,
Enyém leendesz!

(Utána akar sietni.)

KRIMHILDA *(visszatartja)*.

Ne ! Hagyd magára most
S bízd az időre és reám a többit. *(El.)*

ALADÁR.

Oh Detre !

DETRE.

Sajnállak királyfi !

ALADÁR.

Te

Sajnálsz ? Alig kezdek remélni még
S te sajnálsz !

DETRE.

Hogy ne ! Hát nem látod át ?

A mit csak a gyűrűre monda ő,
Magadra is vehetd : védpajzsa most
Apád ostroma ellen, és ha kell,
Boszúja eszköze. Nem érted ezt ?
Jer, jer ; higgadj le kissé — csillapulj
S lásd át királyfi, mily játékszerül vagy
Kinézve . . .

ALADÁR.

Hallgass ! Oh ! megőrülök.

DETRE.

Attól kívánlak óvni. Jer velem,
Fris levegőre van szükséged ! Itt
Nem jó helyen vagyunk.

ALADAR (*ráborúl*).

Oh Detre, Detre !

DETRE.

Jer, térj magadhoz. Hős apád kegyencze,
Az isten kardja örököse, te,
Világ urává lenni hivatott,
Egy kétszinű lány bábjátéka lennél,
Ki míg apádra tört fen, tégedet
Csalárd mosolylyal ámit. —

ALADÁR.

Nem türöm,
Hogy őt szemembe rágalmazd ! Mikolt
Lehetne csalfa ?

DETRE.

Majd megismered,
Mihelyt szemedről a hályog lehull.
Mit gondol ő a szerelemre ? csak
A bosszu ég szívében — láthatád.
Csak el akar vakítani tégedet,
Hogy annál biztosabban döfje törét
Apád szívébe.

ALADÁR.

El ! megőrülök,
Bocsáss.

(*Elrohan.*)

DETRE.

Utána! Hite már megingott,
Szívében el van vetve a gyanú.
Öntözni kell csiráját, míg ujonnan
Ellenkező szél ki nem tépi onnan.

(*El.*)

A függöny legördül.

HARMADIK FELVONÁS.

Ugyanazon terem, mint a második felvonásban. *Mikolt* egyedül.

MIKOLT.

Boszúm, szerelmem, melyik most erősb?
Melyik lesz úrrá a másik fölött?
Akár melyik — szegény szívem leend
Az áldozat, mint csatatér, melyen
Két, egyaránt vad, ellenség csatáz;
Akár melyik győz, ő csak vérben ázik.
Kényúr gyanánt jött a boszú előbb,
S kitűzte rajta véres zászlaját;
Ki merne véle szembe szállani?
Remegve, félve, mint egy kis gyerek,
Ki vértül ázott s eltiport mezőn
Virágokat szed, jött a szerelem —
S tért foglal észrevétlen — már övé.
Hah, még nem! Balga gyermek, jaj neked!
A vad boszú fölkél és eltipor.
Mint vijjogó sas, elriasztja a
Virágszedő kis gyermeket — szegényt. —
— Apám, anyám, bátyáim képe — ne

Rázzátok úgy vérázott fürtitek'! —
 Szegény szívem: te vagy az áldozat!
 Hiába: a boszú élesre fent
 Törét tovább szorítani nem tudom,
 Elejtem és esküszegő leszek
 Enmagam ellen. . . Waltert, jegyesem'
 Nem ismerém, nem is szerethetém,
 Így könnyű volt magam' a bosszunak
 Szentelni. Most? Hiába! Szeretek.
 S ah, Aladárt, a kinek apja ellen
 Feném a bosszu törét, a ki ősz
 Apámat és bátyáimat megölte,
 Feldúlta házunk, ősi küszöbünkre
 Sót hinte s engem rableány gyanánt
 Hurczolt magával és szentségtelen
 Kezét reám kinyujtá. . . . Gyűlölet
 S irtózat a boszú törét adá
 Kezembe — oh mi kélj lett volna, azt
 Szívébe mártanom s meghalni ott
 Egyszerre. . . . S most — e szörnyetegnek ép,
 A kin apámat és testvérimet
 Kell megboszuílnom, ennek a fiát
 Kell megszeretnem! Oh a sors mi gúnyt
 Tud üzni gyarló szívünkkel! Mióta
 Őt láttam, hangja szívemig hatott,
 Melylyel szerelmet valla s védemül
 Ajálta keblét, karját — a bosszu
 Vérgőze — melytől oly kábult valék, —

Elpárollog s helyét a szerelem
 Foglalja el s nem hagy nyugodni. Oh
 Hová legyek? Attilát nem szabad nem
 Gyülnöm s a mióta Aladárt nem
 Szeretni nem tudom, e szerelem
 Lefegyverezte gyűlöletem' és
 Kezemből kicsavarta a jogos,
 A köteles boszú törét! Ki oldja
 Föl, oh, ez ellenmondást, iszonyu
 Kétségimet — tanácsot, ah, ki ad?

(*Detre jő.*)

DETRE.

Jó, hogy talállok s nem kell asszonyod
 Mellett keresnelek.

MIKOLT.

Titkolni kell
 Krimhild előtt, mit mondandó vagy?

DETRE.

Épen

Titkolni nem, de mégis jobb, veled
 Beszélnem előbb. Látod, ő anya,
 Kinek egy kincse van csak, Aladár —
 Egy vágya, ezt boldoggá tenni — egy
 Féelme: ezt ha bántják; mint a nő
 Tigris, mihelyt kölykéhez közelítnek,

Ha nem gonosz szándékkal is, morog,
 Fölordít és vérben forog szeme :
 Úgy a szegény Krimhilda ! Csoda-é,
 Ha senkiben se bízik, nincs hite
 Se sors-, sem emberekben, mindenütt
 Sebzett szíven ez még sértetlen — és
 Legsebhetőbb pont —

MIKOLT *(türelmetlenül)*.

A kinpadra vonsz —
 Ki bántja Aladárt?

DETRE.

Én Istenem !
 Hát senki — csak ne adjon rá okot !

MIKOLT.

Ő ? és kinek ?

DETRE.

Ha Krimhild : Attila is
 Gyanakodó — talán gyanítja már is,
 Hogy önfia ép a ki vágyai
 Utjában áll.

MIKOLT.

Ki árulá el ?

DETRE.

Ej,
 Ki tudja ? Meglehet, hogy senki, mert

A szerelem, kivált agg emberé,
 Magától is gyanakodó; hisz a
 Féltő gyanú, mint gomba és penész,
 Kikél, ha nem veték is. Vagy talán
 Maga Aladár, mert a szerelem
 — Kivált az ifjué — önkénytelen
 Árulja el magát.

MIKOLT.

Már reszketek

Miatta.

DETRE.

Méltán. Attila, bizony
 Tréfát nem ért — és Aladár vigyázzon
 Magára.

MIKOLT.

Ő! Oly nyílt, oly egyenes!

DETRE.

No, ép azért. S ha ő vigyázni nem tud,
 Vigyázzon anyja s mindenek fölött — te.

MIKOLT.

Hogy én?

DETRE.

Igen. Ha eljő Attila,
 — Pedig hogy eljő, nem kételkedem,
 Már mondta is s azért küld engem ép', —

Kémlelni fog szemedben és a Krimhild
Szemébe' — csak vigyázz rá — legyetek
Zárt könyv előtt, melyből titkotok'
Ne olvashassa, bár fürkészi is.
Krimhildnek ezt mondd; te magad pedig
Légy zárkozottabb Aladárhoz is.

MIKOLT.

Hozzá is? és mért?

DETRE.

Mert érzelmidet,
Ha boldoggá tevéd őt általok,
Arczáról olvasandja Attila,
Mintegy tükörből. Légy tartózkodó,
Hogy ő se tudja még, hogy szereted, —
Nehogy magát elbízza abban, és
Majd Attilához kihívó legyen
S magára vonja gyanuját, dühét.
Ez elveszítne mindkettőtöket.

MIKOLT.

Elrémitesz !

DETRE.

Te még tapasztalatlan
Gyermek vagy; oh, én láttam a világot;
S ismérem Attilát. Hallgass reám.
Krimhildnek is mondd, legyen közönyös,

Mint a ki semmit nem sejt, nem gyanít;
 Mutassa, mintha mit se' tudna, sem fia,
 Sem férje érzelméről. Most eredj,
 Mert Attila jó. Nem késhetik soká,
 Szerelme türelmetlenné teszi. —
 Nyomomba jó; mert hozzád küldé, hogy
 Jöttét jelentsem. Ne maradj soká,
 Jőjj vissza — s úgy tégy, mint mondám. Mutass
 Tartózkodó, de nem elútasító
 Arczot, modort. Szintúgy ha Aladár jó
 Utána — hozzá legkivált, ne légy
 Oda-adó, mondom, tartózkodó légy.

MIKOLT.

Kábult vagyok, nem értem, mit akarsz.

DETRE.

Világosan beszéltem: Attilát
 El kell altatnod — Aladárt nem szabad föl-
 Ébresztened — amaszt a bizalom
 És jó reménység mámorába — ezt
 Fékezni, hogy ne bízsa el magát
 És ki ne törjön. Értesz most? — eredj,
 Hogy itt ne lepjen Attila, had én
 Készítsem őt előre.

MIKOLT.

Rád bízom

Magam s a mint vezetsz, vakon megyek. (El.)

DETRE (*utána*).

Soká ne várasd! (*Egyedül.*)

Mennyi bajt okoz

A szerelem! Kivált ha ily botor!

E lány, kit bosszu hajt és szerelem

Tartóztat — e fiu, ki apja ellen

Lázadni kész két szende szép szemért

S egy bosszu törén reszkető kezecske

Birásaért — és végre Attila:

Ez óriás, ez a világbíró,

A ki a földet, mint a szélvihar

Végig söpörte, a kitől hadak

Remegtek, országok halomra dőltek

S a nagy Leó mezítláb esdekelt

Kiméletért Rómának; a kitől

Aëtius maga is reszketett,

S bár győze, győzelmétől megriadt

S nem merve hasznát venni — elfutott:

E nagy hódító, Isten ostora,

Hogy' reszket im egy nőért, egy leány

Birásaért, s hogy' fél egy megunott

És ott hagyott nő haragátul! — Ah!

Kaczaghatom! Nagyság és törpeség

Hogy érintkeznek, gyöngeség s erő

Milyen szomszédok! — Várj, nagy Attila,

Nagyságod ellen gyöngeségedet

Fordítom és lebírlak általa.

E pontból egy hajló emeltyüvel

Sarkából én egész világodat
 Kifordítom s a semmiségbe löklek.
 S ha Attila nincs — s a hún birodalom
 Ketté szakad : a berni Detre is
 Fölemeli fejét görnyedtiből
 S lesz a mi volt, megint. — Ah, Attila !

(Attila jő középén.)

ATTILA.

Mondtad neki ?

DETRE.

Többet, mint rám bizál.

De tudva, hogy forró indulatod'
 Tolmácsolám, s a vágy hajtván : neked
 Szolgálni, jobban, mint magad kívántad,
 Elragadott hevem. Feltártam a
 Nagyság s dicsőség távlatát előtte,
 S a háttér távolában egy lugast,
 Borítva rózsza s repkény fürtivel,
 A szerelem buvó helyét, a hol
 Csábítva fekszik a kéj ingere
 S előtte ismeretlen gyönyörök
 Kelyhét kínálja.

ATTILA.

És ő ?

DETRE.

Habozott,
 — Már így szokás — és végre engedett.

Eljő?

ATTILA.

DETRE.

Bizonynyal.

ATTILA.

Mért késik tehát?

DETRE.

Kendőzködik csak, mert szebb lenni vágy.

ATTILA.

Lehet-e szebb, mint a hogy rózsafán
Termett valója önként nyit?

DETRE.

A nő

So'sem elég szép önmagának; a
Tükör hazud, nem hisz neki, csak árny
Mit visszavet. Csak akkor hiszi báját,
Ha szerelemtől, vágytól lángoló
Szemekbe látja visszatükröződni.

ATTILA.

Csitt! — Még sem ő!

DETRE.

Türelmetlen heved

Magát csak, az időt nem csalja meg.
Két percze sincs, hogy tőle eljövék.

ATTILA.

Jó, hát legyünk türelmesebbek — és
Csaljuk meg az időt: szóljunk egyébről.
A római követség?

DETRE.

Itt van. A
Vezére Maximin, tisztelt s nemes
Főrangú ember; nem zavar vizet,
Csak a követség fényét emeli.
De lelke Priscus, bölcs és nagy tudós,
S ékes beszédű — rhetor a neve.
Ajándokot hozának garmadával.

ATTILA.

S a szökevényeket?

DETRE.

Mind a ki volt,
Mondják, előbb kiadták már.

ATTILA.

Hazudnak!

Azok a foglyok voltak, a kiket
Cserébe adtak az övéikért.
De húnjaink, a gyávák és gazok,
Kik átszöktek hozzájuk?

DETRE.

Összesen

— Mondják — tizenhetet szedhettek össz'
A birodalom minden résziből.

ATTILA.

És elhozzák?

DETRE.

Nem; csak ígéretet:
Hogy elhozzák. — De hoztak egyebet.

ATTILA.

Mit? aranyat? Tartsák meg! Aranyom
Több mint elég van.

DETRE.

Mégis egyebet:
Számodra mérget.

ATTILA.

Ember!

DETRE.

Egy Vigíl

Nevű, ki csak tolmácsul jött velök,
Chrysaphiustól, a herélttől, a
Császárnak udvarmesterétől, oly
Megbízatast nyert, — s erről Maximin

S Priscus se' tudnak — hogy a lakomán,
(Megvesztegetve hű pohárnokod
Edek) —

ATTILA.

Elég. Vedd őrizet alá
Edeket.

DETRE.

Már megtörtént.

ATTILA.

Jó, Vigílt
Tartsd szemmel.— Ugy? hát mérget? És Edek!
De erről aztán! — Ha! ajtó nyilik.
Eredj — Mikolt jó! Hajnalsillagom kél,
Árnyat ne vessen semmi, fényire!
Távozz'!

(Mikolt jó balról.)

DETRE (*menőben, félre*).

Csak élvezd kurta pásztorórád',
A míg torkodra nem forr! (*El.*)

MIKOLT (*magában*).

Oh, egek!

Tanítsatok: mutatni mit nem érzek;
Mosolygni sírva; nyájaskodni, míg
Szivem szakad; s a gyűlölet sötét
Arczát gyönyör csalárd rózsáival

Kendőzni — és ha szinte roskadok :
 Meg újra és meg újra kezdeni
 A bösz játékot ! — Oh, mivé levék !

ATTILA *(hosszan, gyönyörrel szemléli).*

Mi bájoló ! Hogy' is lehettem el
 Látása nélkül, hét nap óta én ! *(Elébe siet)*
 Mikolt !

MIKOLT.

Uram !

ATTILA.

Hogy itt vagy végre ! Szólj,
 Hogy érzed itt magad' s mivel mulattál
 Mióta nem látalak ?

MIKOLT.

Gyűrűdet

Szemléltem és azon gondolkodám,
 Hogy jött ide ? *(Mutatja.)*

ATTILA.

Oh, add e kis kezét
 Hadd csókolom ! — Hát elfogadtad, oh
 Hát elfogadtad ?

MIKOLT.

Nem királyom adta ?
 Szabad-e visszaútasítani egy
 Király ajándokát ?

ATTILA.

Nem e gyűrűt:
Szivem', kezem', nevem' adom neked.

MIKOLT.

Úgy mondta Detre is, de nem hivém,
Habár ma újra ismétlé nevedben.
Mit tegyek én azokkal? Szívedet?
Add vissza Krimhildának. Oly beteg,
Oly bús, mióta tőle elvonád.

ATTILA.

Te a Krimhilda érdekébe' szólsz?
Jó ő' hozzád?

MIKOLT.

Oh, mindenek fölött.
Bölcsőbe' voltam, hogy meghalt anyám;
Más gyermekeknek anyjok volt, de én
Soha sem érzék anyai mosolyt,
Nem is tudom, mi az. De most tudom.
Szíveddel, oh, Krimhildet boldogítsd!

ATTILA.

Gyermek, te nem t'od mit beszélsz. Nem is
Tudod te, mi a szerelem; nekem
Kell téged arra megtanítani.
Én abban sokkal jártasabb vagyok.

Krimhildet is szerettem ; koronám
 Megosztva véle, nőmmé is tevém,
 Mint már előbb Rikát, Honoriát.
 Szerettem őket ? azt mondám ? Hazudtam !
 Hisz' igazába' még nem volt időm
 Szeretni, — csak futtában, a világ-
 Döntő csaták közén. Most akarok
 Szeretni, szomjas ajkkal szívni a
 Gyönyört, szeretve lenni ! Most azért
 Téged szeretlek s nőmmé teszlek és
 Hatalmasabbá valamennyinél
 És boldogabbá. Trónom, koronám,
 Egész nagy birodalmam a tiéd.
 Akarod ezt ? Te nem felelsz ? Mikolt !
 Hallgass meg a mig kérlek — Attila
 Nincs szokva esdekléshez, és ne várd
 A mig parancsolok !

MIKOLT.

Hát lehet-e
 Szerelmet parancsolni ? — Jó, tehát
 Várom parancsodat.

ATTILA.

Daczolsz velem ?

MIKOLT.

Daczolni én ? Várom parancsodat.

ATTILA.

E kétszínű szelidség, e közöny
 Képmutatása bosszant. Jól vigyázz :
 Karom hatalmas és van még erőm
 A hajthatatlant kényszeríteni.

MIKOLT.

Hisz nem szegülök ellent — láthatod.
 Csak tüzd ki nászod napját — ott leszek !

ATTILA.

De én szived' kívánom. Életem
 Harcz-háború volt ; lábaim nyomát
 Vér jelöli, letiprott városok,
 Feldúlt mezők, melyeken kiveszett
 A fű gyökere is — s nem hajt ki tán
 Száz évig egy virág —

MIKOLT.

És ezeket
 Te mondod, ép nekem ?

ATTILA.

Szivembe láss,
 Azt akarom. Föltártam azt előtted,
 Mint senkinek, s mint senki még neked
 Nem szólt a szerelemről így.

MIKOLT.

Nekem

Még szerelemről nem szólt senki.

ATTILA (*fürkészőleg*).

Nem?

Walter sem? Ő mondá, hogy jegyessed.

MIKOLT.

Bár eljegyeztek gyermekül apáink:
Egymást alig hogy ismerők s nekem
Sem ő, se más nem szólt még szerelemről,
Azt sem tudom még, mi a szerelem.
Hisz észre vetted ezt már magad is,
Nem az imént mondád-e?

ATTILA.

Mondtam — és

Azt is, hogy én tanítlak meg, szeretni.

MIKOLT (*gúnyosan*).

Mikor? ha majd nászod napját kitűzöd,
S nászsátorodba viszs? Nem lesz-e akkor
Késő?

ATTILA.

Előbb is, hogyha akarod,
Ha rám figyelsz — csak add e kis kezét;
Vonakodol? (*Megfoggja Mikolt kezét.*)

MIKOLT.

Nagyon kemény kezed van,
Erős a szorítása — fáj ; bocsáss !

(Elvonja kezét.)

ATTILA.

Kardmarkolathoz, nem ily puha kis
Kézhez szokott — ne félj, nem bántalak.
Add vissza — így, hagyd itt nyugonni kissé,
Nem szorítom meg, nem is akarom
Hogy fájjon.

MIKOLT.

Úgy is szerzél már nekem
Elég fájdalmat.

ATTILA.

Mért emlited azt !
Feledd ! feledjünk mindent !

MIKOLT.

Oh nehéz !

ATTILA.

Nem lehetetlen. Majd ha szivemen
Uralkodol, kicsiny hazád helyett
Egy fél világ lesz kárpótlásod.

MIKOLT.

Oh,

A kis madár, ha kunyhó sárfalán, vagy

Sövény közé rakott fészket leszúrnak,
Talál-e kárpótlást akármilyen
Dús palotában?

ATTILA.

Még te nem tudod
Mit fogsz találni — a világ ura
Mit ad neked, mikor szívét, kezét,
Trónját, hatalmát — mindent rád ruház!
Meglásd —

(Detre gyorsan jő, középen.)

DETRE.

Királyom —

ATTILA.

Detre? — Mit akarsz?

DETRE.

Edek bevallá —

ATTILA.

Eh, mi gondom arra
Most? —

DETRE.

Árulását —

ATTILA.

Ország gondjai
Mit nyomnak itt, e perczben, a mikor
A szerelemre van csak gondom?

DETRE.

Úgy

Roszkor jövék. (*Indúl.*)

ATTILA.

Nem. Ma estére rendelj

Nagy lakomát. — Várj. Elfogadom a

Követeket s magam hívom meg arra.

Jerünk. — Mikolt, térj vissza asszonyodhoz

S várj. Mondtam a mit mondtam. Az megáll.

Gondolkozzál felőle holnapig.

A válaszáért majd holnap eljövök,

Határozatodtól függ sorsod — s az én

Sorsom — s egész világnak sorsa. — Most

Isten velünk. — Jer Detre.

(*El Detrével középen.*)MIKOLT (*egyedül*).

Aladár

Még nincs gyanúja — csak Walterre van,

S mert nincs alapja, az nem is veszélyes.

Igaza van Detrének: Aladár

Ne tudja még, hogy szeretem; hamar

Leolvassná szeméből Attila

S megölne mindkettőnket. Légy nyugodt,

Sziv, légy türelmes, ne repess elébe,

Ha jó, ne áruld el a lángoló

Tüzet, mely szinte szétrepeszt, pedig

Még nincs is itt, a ki elé lobog!
 Mily lázasan ver — mintha börtönéből
 Kitörni vágyna! — Kis kéz, mely elejtéd
 A bosszu törét, most e nyugtalan
 Szívet szorítsd, erősbben, mint amazt
 Szorítani birtad. . . . Így, nyugodt vagyok
 S határozott. Nem árulom el magam'.
 Csak jőne már . . .

(Lépés-zajra figyel.)

Nem ő! . . . Walter! Nagy ég,
 Mi hozza őt ide?

(Walter jő középen.)

Walter, te vagy?
 Nem vártalak. Valóba', meglepél.

WALTER.

Most szökhetém meg, pillanatra csak,
 Láthatni téged. Multkor annyi szem
 Volt ránk szegezve és kísérte minden
 Mozdulatunk', hogy rád se nézheték.
 Tán rosszat is gondoltál e miatt
 Felőlem — és gyávának nevezél
 Magadba'?

MIKOLT.

Mért? Mivel se tartozol
 Nekem; s magadnak azzal, hogy ne tedd
 Magad' gyanússá. Jól tevé.

WALTER.

Miért

Kicsinyled a kötést, mely összefűz?

Hát nem vagyunk-e jegyesek?

MIKOLT.

Hogyan?

Te arra gondolsz, mit rólunk apáink

Végeztek? Ők, szomszéd-királyok, és mi

Királyleány s királyfi: ah, azóta

Megváltozott ám minden!

WALTER.

Oh Mikolt!

Csak szabadok legyünk, megint elől

Kezdődik a mi elmúlt. S most ez az

Első. Ma este a nagy palotán

Lakoma lesz, a római követség

Tiszteletére. Mink is ott leszünk,

De mikor a bor gőze és heve

Hún uraink fejébe szállt — a mint

Ilyenkor rendesen, mert addig isznak,

Mig asztal alá nem iszszák magokat —

Ott hagyjuk őket én s Hágen. — Mikolt,

Velünk jösz-e?

MIKOLT.

Hová?

WALTER.

Akárhová

A merre csak szabad az út, a hol
Nyomunk' veszítik, a világba ki;
És végre, bármi bujdosás után,
Haza, apánkhoz!

MIKOLT.

Oh Walter, csak ezt,
Csak ezt ne mondtad volna, oh csak ezt
Ne mondtad volna! — Van nekem hazám?
Apám? Van otthonom?

WALTER.

Az én hazám
Hazád; hol otthonom van: otthonod,
S apám apád lesz.

MIKOLT.

Oh, ha úgy lehetne!
Milyen szép álom! De lehet-e úgy?
Én bosszut esküvém házam, hazám
Vad feldulója, apám gyilkosa
Ellen, ki engem vérző teteméről
Ragada el. Megszökhetem-e hát
Bosszúm elől? Nekem maradni kell.
Ti menjete, nem tartóztatlak.

WALTER.

Én,

Itt hagyni téged? Hát e bosszuban
Nem szánsz-e nékem semmi szerepet?

MIKOLT.

Mit szánhatok? S honnan vegyek jogot
Kivánni tőled, hogy ohajtva várt
Szabadságod' feláldozd s itt maradj,
Ha menekülhetsz? Téged Attila
Nem sérte úgy, mint engem. Tűsz gyanánt
Önként jövel te, engem itt erőszak
Tart kötve.

WALTER.

Szólj, az égre, mit akarsz?

MIKOLT.

Ne kérdd! De Attilának bukni kell.
Apámnak vérbe mártott ősz hajáért,
Bátyáim átvert szíveért, hazám
Feldúlt mezőieért, a küszöbünkön
Növő fűért, melyet zsarátnak és
Parázs hamúja trágyáz: vérivel
Fizessen ő és birodalma düljön
Romokba — és a népek, melyeket
Itt leigázva tart, támadjanak
Egymásra vagy rá — mind, mind — és legyen
Harcz a világon, véres harc! . . .

WALTER.

Mikolt,

Elrémitesz !

MIKOLT.

Lám — már is szörnyüködsz !
 Eredj s vezessen Isten ! Lágy szived
 Ezt úgy sem állhatná ki.

WALTER.

Nem, Mikolt.

Maradok és bevárom sorsodat,
 Osztozni benne. Első tervem is
 Ez volt: ha Hágén menekülhet, ő
 Hadd menjen, utat készítsen nekünk.
 Követni fogjuk, mikor akarod,
 S mikor lehet. — Egy szót csupán — s megyek.
 Értsd meg Mikolt: én tartom a kötést
 Kettőnk között, s várom parancsodat.
 Éltem tiéd s éjjel nappal neked
 Szolgálatodra áll.

*(Sietve el, középen.)*MIKOLT *(egyedül).*

Derék fiú,

Mi kár, hogy őt már nem szerethetem !
 Sőt még bizalmas és őszinte sem
 Lehettem ő hozzá; hazudtam is,
 Szerelmemet, bosszúmnak eldobott

Álarcza alá rejtettem. Megbocsáss,
Hű, nemes ifjú! A szegény Mikolt
Ki van forgatva önmagából — és
Nem ismer önmagára sem . . .

(Aladár gyorsan jő, balról.)

ALADÁR.

Mikolt,

Csakhogy találalak végre!

MIKOLT.

Nem nagyon

Siettél fölkeresni. Egy hete
Nem láttalak.

ALADÁR.

Ezer kétség gyötört —
Szerettem volna jöni s nem merék.
Olyan bizonytalan volt válaszod
A melylyel elbocsátál —

MIKOLT.

Csakugyan?
S mért nem siettél, tudni bizonyost?

ALADÁR.

Testvéremül ajánlkozáll — s apám
Gyűrűjét elfogadtad. Lángoló
Szerelmemet fél szóval is alig
Viszonztad —

MIKOLT.

Mondhaték-e többet?

ALADAR.

Oh,

Hát most se' mondhatsz?

MIKOLT.

Mit mondjak? Szeretnék
Szeretni nyugton, békén, senkitől
Nem tiltva és nem irigyelve, mint
Pásztor-leány pásztor-fiút szerethet.

ALADÁR.

Mondod, szeretnél így szeretni, hát
Mért nem szeretsz? Mi tilt?

MIKOLT.

Kérdezheted?

Te egy hatalmas nagy király fia
S én ugyanannak rabja; hő szived
Önkénytelen fordúlt felém — s alig
Tartom magam', hogy ne viszonzzam én is
Szerelmedet, szintoly önkénytelen.

ALADÁR.

S miért ne, oh Mikolt, ha szívedet
Hozzám hajolni érzed?

MIKOLT.

Nem tudod?

Miért kívánod ismételnem azt

Mi nekem is fáj, még jobban neked!

ALADÁR.

Csak nem menekhetel — ez isszonyu

Eszmétől, melynek immár rabja vagy.

Minden szavad csak a boszú, boszú! . . .

MIKOLT.

Ez végzetem! Nem látod-e, mikép

Küzdök vele — hiába? Mért akarsz

Osztozni abban — mért kell sorsodat

Úgy kötnöd az enyémhez, hogy emennek

Forgó kerekje téged is magával

Sodorjon — és tán összezúzzon? — Ah,

Jó Aladárom, tán ha sejthetéd,

Hogy érintésem rád milyen veszélyt hoz,

Inkább gyűlöltél volna, mint szeress!

ALADÁR.

Te mondod ezt, ki ép oly rabja vagy

A gyűlöletnek — mint én a szerelemnek;

Tedd, hogy ne gyűlöld Attilát, s legott

Én megkísértem: nem szeretni téged.

Te bosszud gondolatját nem adod

Szerelmemért — és én szerelmemet

Elfojtsam, bosszudért? — Nem úgy, Mikolt,
 Figyelj reám. A szerelem — te azt
 Nem ismered még, mert so'sem szerettél —
 Erősb a bosszunál is és legyőz
 Mindent. Boszúdat is legyőzheti.
 Apám elébe lépek, nyiltan és
 Így szólok: «én Mikoltot szeretem
 S Mikolt is engemet szeretni kész;
 De tégedet gyűlöl, mert kényszeríteni
 Akarod őt, hogy tégedet szeressen,
 És bosszujával fenyeget, mivel
 Megölted apját s feldúltad honát.
 De mondj le róla, engedd őt nekem,
 Hagyj boldogokká lennünk s én boszúját
 Szerelmem által lefegyverzem» — így
 Szólnék apámhoz —

MIKOLT.

És ő kikaczagna
 Mint hóbertos rajongót — vagy mi még
 Valószínűbb, elüttetné fejed',
 Mint akaratja ellen lázadó
 És vágya útját álló rossz fiúnak!
 Oh gyermeteg kedély te! menj s aludd ki
 Ábrándidat!

ALADAR.

Te kigunyolsz, Mikolt?

MIKOLT.

Gunyolni? nem, csak szánlak, jó fiú,
 Hogy ily csalálmokon tudod magad'
 Ringatni. Azt mondád, a szerelem
 Erős a bosszunál s mindent legyőz?
 Jó. Ám szerelmed nem az én boszúmmal
 Áll szembe csak; de szembe áll apád
 Égő szerelme szenvedélyivel.
 A te szelíd szerelmed gyöngé láng,
 Erős, emésztő tüzláng az övé,
 Mely a tiédet menten elnyeli,
 Ha vakon azzal össze csapni mer.

ALADÁR.

Kis láng — s emésztő tűz közül melyik
 Lesz majd erős, elvállik: a valódi
 Szerel'm-e vagy a buja szenvedély?
 De ne vitázzunk. Árnyaddá levék,
 S járj a szerencse déli fényiben
 Vagy a boszú éjféli lánginál:
 Nyomon követlek.

MIKOLT *(erélyesen)*.

Nem! nem akarom.

ALADÁR.

Nem akarod? S miért nem akarod?
 Hah, értelek, Mikolt, kétszínű lány —
 Hát végre elvetéd álarczodat!

Te nem a bosszu s szerelem között
Habozsz, hanem köztem és apám között.

MIKOLT.

Irtóztatók, miket beszélsz !

ALADÁR.

Te mondasz

Irtóztatókat, hisz' te még apám
Forró szerelmiről beszélsz nekem,
A melynek lángja nem csak bosszúdat
Elégeté, megpörzsölt téged is,
Úgy látom !

MIKOLT.

Örjöngsz !

ALADÁR.

Csoda-é, ha e

Tapasztalás megbontá agyamat !
Hogyan, te visszatartasz, hogy apám
Elébe lépjek s mindkettőnk szerelme
Nevébe kérjem őt —

MIKOLT.

Mert féltelek

Dühétől —

ALADÁR.

Inkább félsz, hogy kétszinű
Játekod' általlátja — mint a hogy
Átláttam én is rajta.

MIKOLT.

Ne tovább.

Elváltak útaink. Hadd menjek én
A magamén —

ALADÁR.

Apám nász-sátorába !

Haha !

MIKOLT.

Lehet ! Magad kergetsz oda !

ALADÁR.

Akartam údad' állni — de te nem
Fogadtad el, mert volt okod reá.
Úgy ? Bosszút állni vágyol Attilán ? De
Milyen bosszút ? Nem vérboszút, ahoz
Te gyöngé volnál — asszony módra állsz
Bosszút te ; elszakítod Attilát
Anyámtól, hitvesétől, nője léssz,
S megmérgezed nyugalmas aggkorát,
Vad szenvedélyre lobbantod hülő
Vérét, s ha lassu méreggel megölted,
Kiszüröcsölöd csontjából a velőt.

MIKOLT *(eltakarja arcát)*.

Irtóztató, irtóztató !

ALADÁR.

De nem !

Nem engedem ! Megyek apámhoz és — Nem !

Előbb anyámhoz. Fölfedek előtte
 Mindent, lerántom szeme hályogát,
 Hadd lássa, mily kigyót melengetett
 Keblén. Aztán apámhoz, tudja meg,
 Mi titkos méregkeverőt akar
 Nászsátorába vinni. El, el, el!

(*Elrohan jobbra, Krimhilda termébe.*)

MIKOLT.

(*Összerogy — magán erőt véve fölkel s tántorogva tesz utána
 néhány lépést.*)

Állj meg, szeretlek! — Késő, oda van
 Oda minden — és az álom elfoszolt —
 S a rémletes valóra ébredék.
 — Oly édes volt pedig! Szeretni őt —
 És elfeledni mindent — a boszút is.
 Hiába! S most már — nem csak agg apám',
 Bátyáim' — ősim csarnokát — hazámat
 Kell megboszúlnom — téged is, szerelmem
 Ábrándja — téged is! Kitépek im
 Mindent szivemből, a mi nem boszú!
 El vágy, remény, kétségek, habozás,
 Ellágyulás, lelkiismeret szava —
 El mind! — Boszú, te légy őrcsillagom!

A függöny legördül.

NEGYEDIK FELVONÁS.

Az első felvonásbeli terem. A háttérben s két oldalon még a lakomai asztalok egy része áll, rendetlenségben, maradékokkal. Az első jelenet alatt ezek eltakarítása foly s bevégeződik. — *Csát, Bere* az előtéren.

CSÁT.

No ez derék egy éj volt! Még soha
Nem ettek, ittak ennyit hűnjaink!
Vendégeinknek — az ilyesmihez
Szokatlanoknak — el is állt belé
Szemök-szájok!

BERE.

Fülök is kétfelé!

A szolganép csak úgy görnyedt a sok
Nehéz aranytál és ezüst kupák
— Vedernek is beille némelyik! —
Mázsányi súlyától! — Láttál-e már
Szarvast, ezüst tálczán, egészbe? Szép
Fogás!

CSÁT.

No, a fogást mi illeti,
A hogy Vigilt megfogta Attilánk;
Az sem utolsó volt!

BERE.

Nevethetém:

A mint nyakába aggaták a zacskót
Az ötven font aranyyal. Igazán
Felséges tréfa volt!

(Az asztalhordozókhoz.)

— Gyorsan, ti ficzkók. —

De bámulám urunk mérsékletét:
A gaz fejét hogy el nem ütteté.

CSÁT.

Mit gondolsz: egy követnek! A követ
Személye szent! Egész méltó haragját
Edek fején önté ki. Ott ficzánkolt,
Karóba húzva, a bitó-hegyen.

BERE.

De gyorsan elbántak vele! No de
Ugy kell neki. Szeretném látni, hogy
A mennyi gaz, mind így huzzák karóba!

CSÁT.

Azt nem győznék karóval, czimbora.

(Az asztalok elhordása befejeztetett; a szolgák mind eltávoztak.
Csát és Bere magok maradtak a színen. Csát körülnéz s mikor
erről meggyőződött, óvatosan szól Beréhez.)

Magunk vagyunk. Emlékszel, az nap — ép
Hadjáratából tért meg Attila,

S a túsokat s a szép leányt hozá —
Miket beszéltünk?

BERE.

Hogy ne?

CSÁT.

Tíz, talán

Nyolcz napja csak; de már azóta is
Ért a gyümölcs. Én láttam akkor is
— S azóta is szemmel kísértem és
Most már kimondom. Ezt a frank leányt
Mindjárt szemügyre vette a király;
Oly balga volt — mert vak az indulat —
Hogy a gyanút — bűnösnek tudva már
Magát! — lefegyverezni, ép' nejére
Krimhildre bizta; ott meg Aladár
Szint' lángra gyúlt iránta. Nem csodálnám,
Ha a királyné, féltésből, fia
Pártjára állna —

BERE.

S ellenzése tán

Még jobban ingerelné Attilát,
S oly elhatározásra ösztökelné
Melyből nagyobb dolog nőné magát ki,
Mint egyelőre vélnők.

CSÁT.

Meglehet.

Résen legyünk hát. Egy szóval se mondom,
 Hogy a keresztyén asszonyt Attila
 — Különben is betelvén rég vele —
 El nem taszítja, s ős szokás szerint
 Új frigyre nem lép a Kádár előtt.

BERE.

A frank leánynyal? Hisz az is keresztyén!

CSÁT.

Eh, mit tesz az? Kié az uralom,
 Azé a vallás! Várjuk el, mi lesz.
 — Jőnek, vigyázz; Buzát — előtte szót se,
 Mert Aladárnak nevelője volt,
 S ragaszkodása hozzá most is áll. —

(Buzát sietve jő a középén.)

BUZÁT.

Halljátok ezt? Az a burgundi fi,
 Hágén, az éjjel megszökött.

BERE.

Ne mondd!

BUZÁT.

Éjfél körül, még azután, hogy a
 Nők elvonultak, ő még itt maradt,

Itt láttam őt az asztalok körül
 Vigan mulatva ; nem tűnt fel rajta, hogy
 Valami rosszba törné a fejét :
 Oly otthonosnak és jókedvűnek
 Látszék.

CSÁT.

Hisz' ép' ez árulhatta voln' el,
 Hogy rosszba törte már is a fejét.
 Mert rendesen setét és hallgatóg,
 S oly harapós volt, mint farkaskölyök,
 Ha nőni érzi már a szemfogát.

BUZÁT.

Igaz biz' az, de rá se gondolék.
 Ma hült helyét találták.

CSÁT.

A király

Mit monda hozzá?

BUZÁT.

Hej, nem tudja még,
 A nagy király még mámorát aluszsza.

CSÁT.

Csalódol, itt jó. Álljunk félre, mert
 Különben eltipor. Nézd, mily dühös.

(*Félreállnak. Attila, Detre jönnek középen.*)

ATTILA.

Való e hír?

DETRE.

Úgy látszik, nincsen ok
Kétkedni rajta.

ATTILA.

Mit? — úgy látszik? és
Kétkedni? — Tisztán — s ne köntörfalazz —
Felelj: igaz-e vagy nem?

DETRE.

Biz' igaz.

ATTILA.

S nem üldözik?

DETRE.

Dehogy nem, jó uram!
Alig hogy észrevevék, négy szél felé
Lovasokat küldöttem, a kik öt
Országyszerén keressék s föld alól is
Előteremtsék. Meghosszák-e? más
Kérdés. (*Félre*) Hisz' üthetik már bottal a
Nyomát!

ATTILA.

Hadurra! meg kell hozniok,
Vagy ők lakolnak — s te s mindannyian!
Hé, ki van itt? — Buzát, ülj lóra rögtön,
Testőreimből végy huszat magadhoz,
S míg amazok már távol üldözik,

Ti verjeteek föl itt körülbe minden
 Bokrot, ha mint a nyúl meghúzta voln'
 Magát. (*Buzát el.*) Hah, kézre kell kerülnie!

(*Hirtelen eszmélve.*)

És Walter? Ő is megszökött?

DETRE.

Dehogy!

Ő itt maradt s nyugodtan ül helyén
 Csaba fiadnál.

ATTILA.

Hát nem is tudott
 Barátja szándokáról?

DETRE.

Nem hiszem.

ATTILA.

Mit nem hiszesz? beszélj világosan.

DETRE.

Hogy ne tudott voln' róla: nem hiszem.

ATTILA.

És mégis itt maradt?

DETRE.

Kétségkívül

Volt oka rá, mi visszatartsa őt.

ATTILA.

Századszor mondtam, ember, mondd ki mit
Gondolsz, ne szólj talányokban nekem.

(*Detre vállat von.*)

Tán jól találta itt Etellakon
Magát?

DETRE.

No, hogy ne!

ATTILA.

Vagy Csaba fiam
Barátsága köté le?

DETRE.

Meglehet.

ATTILA (*türelmetlenül*).

Tudod, mit gondolok — s nem akarom
Kimondani; te mondd ki a nevet,
Mely ajkam' égeti.

DETRE.

Hogyan, uram?
Azt gondold, hogy tán Mikolt miatt? —
Az is lehet.

ATTILA.

Hé, ki van itt? — Bere,
Waltert veresd azonnal vasra, és hozd
Előmbé. (*Bere el.*)

DETRE (*mintegy magában*).

Jó, de mit mond rá Csaba
Királyfi? E derék fiú nagyon
Kedves neki. —

ATTILA.

Ne mormogj. Mit beszélsz?

DETRE.

Hogy magad adtad e fiút Csaba
Királyfi mellé, mint a másikat
Hágent is Aladárnak. Ez szökik,
S amazt fogod be. És ha csakugyan
Mit sem tud a Hágen szökésiről
Walter?

ATTILA.

De tud. Kell hogy tudott legyen.
Akarom is. Utamból félre kell
Őt tolnom és eltennem láb alól.

DETRE.

Vagy úgy? Ez már más!

ATTILA.

Ne sziszegj, ha mondom.
A nap se megy le, és végét vetem
Mindennek én. Se kedvem, sem időm
Nincs várni. Még ma nőm leend Mikolt.
Oly lakodalmat ülök, a minőt

Nem láta még Etellak, a világ
Nem láta még olyat!

DETRE *(félre).*

Csak a nyakad'

Ne szegje!

(Bere jön, két katonával, kik Waltert kötözve hozzák.)

BERE.

Itt hozom Waltert, királyom.

ATTILA.

Hol a barátod Hágen?

WALTER.

Nem tudom.

ATTILA.

De tudtad azt, hogy szökni szándoka.

WALTER.

Tudtam, király.

ATTILA.

Nem hitt-e téged is,
Hogy vele szökj?

WALTER.

De hitt.

ATTILA.

A vakmerő,
Nem is tagadja! — És mért nem menél?

WALTER.

Nem volt okom megszökni udvarodból.

ATTILA.

De volt okod maradni?

WALTER.

Tűsz vagyok.

ATTILA.

Hát ő nem az volt szinte?

WALTER.

Magamat
Becsületszóval kötve hittem én;
De ő talán másképp gondolkodott.

ATTILA.

Miért maradtál? Mi kötött ide? —
Hallgatsz? — Makacs vagy. Gondom lesz reá,
Hogy szóra hozzanak. *(Beréhez.)* Vigyétek és
Vessétek a toronyba. Kétszeres
Zárt s öröket. Függnék, ha megszökik.
El! *(Bere s a katonák el Walterrel.)*
Detre! a mely órán nászomat

Ülöm Mikolttal, — ép a harmadik
 Kürtszóra, el ne vétsd, akkor fogom
 A szép arára az első kupát
 Üritni — vétesd e kölyök fejét
 S testét dobasd ki a szemétre. — Itt
 A gyűrűm, ennek megnyilik a zár.

DETRE.

Meglesz uram. (*Félre.*) Remélem, elfelejtetd
 Majd számon kérni.

ATTILA.

Nincs veszíteni
 Való időm. Menj Krimhildához, és kérd :
 Vezesse hozzám, ő, személyesen,
 Úgy akarom, Mikoltot.

DETRE.

Sietek.

ATTILA.

Mondd : nem türök halasztást ; kifogást :
 Hogy így beteg, úgy bágyadt, — mint szokott,
 Ha hívatom, ízenni, — hallani
 Nem akarok. Menj s visszatérj velök.

(*Detre el.*)

Hé, ki van itt? — Csát, menj s fiaimat
 Rendeld ide : beszédem van velök.

CSAT.

Személyesen adom parancsod' a
 Királyfiak tudtára. *(El.)*

ATTILA *(maga).*

Ki van itt

Még? Senki sincsen, a világ ura
 Kinek parancsot adjon! a nagy Attila
 Parancsoljon magának! — Csöndesedj'
 Te háborgó sziv, ne lüktess eremben
 Te lángoló vér, kielégítelek
 Ma még. Enyém lesz! Karsú derekát
 — Ah, mily gyönyör! — magamhoz kulcsolom,
 S mig gyöngé keble keblemen piheg,
 Hosszan szivom mézédés ajkait,
 Láng-ajka csókját! — Borzadsz, kis galamb?
 De majd alélva súgod, hogy szeretsz,
 És elhanyaglasz, égve, karomon.
 Oh, minden égnek minden gyönyöre!
 Rohanj, irigy nap! Korbácsold tüzes
 Lovaidat, bár lobbót vet tengelyed
 S fölperzseli, a mit még Attila
 Épen hagyott a felgyújtott világból!
 S te éj, üdvömnek néma tanuja,
 Jőj csillagatlan', — éji mécsemen
 Kivül nem tűrök más látó szemet,
 A mely meglopja boldogságomat!
 — Ki jó? *(Csaba és Aladár jönnek.)*

ALADÁR.

Atyám, hivattál.

CSABA.

Engem is.

ATTILA.

Magam akartam tudtotokra adni,
 Hogy nász-sátramba még ma éjjel új
 Nőt vezetek.

ALADÁR.

S anyám? Nem nőd-e ő?
 Megölni akarod?

ATTILA.

Nem bántom őt.
 De tőlem önként elvonult s magát
 Elzárta. Névleg nőm csak — s az marad.
 A nagy királynő czímét hadd viselje,
 Nem fosztom őt meg attól. Rangja, fénye,
 Dús palotája, minden megmarad.
 Ti is maradtok, a mik vagytok.

CSABA.

És

Ki az a nő, a kit —

ATTILA.

Mikolt.

CSABA.

S ma még?

ATTILA.

Ma.

CSABA.

S én azt mondom: sem ma, sem soha.

ATTILA.

Fattyú!

CSABA.

Az nem vagyok! Ne káromold
Anyám emlékét!

ATTILA.

Vakmerő kölyök!
S miért ne má, vagy a mikor nekem
Tetszik?

CSABA *(indulatát leküzdve)*.

Bocsáss meg, vakmerő valék.
Atyám vagy, és csak kérni van jogom.
Gondolj korodra, — két fiadra, — mind
Levente már, elég erős, Hadúr
Kardját a légbe megsuhintani,
És birodalmadat megvédeni
Utánad.

ATTILA.

Úgy-e, csak holtomra vársz?

Tán Aladár is? — Te, kit úgy szerettem,
S kedves fiamnak tarték, kire mint
Aggságom gyámolára számíték?

ALADÁR.

Miért keressz hát aggságodra más
Gyámolt magadnak?

ATTILA.

Úgy-e, szembe szállsz
Te is velem?

ALADÁR.

Igaztalan vagy, oh
Atyám! De esdve kérlek: azt ne tedd!
Érdemli-e, hogy így megsértsd, anyám?
S miért bizol Mikoltban? — Oh, ha tudnád!

ATTILA.

Mit? — Ki vele!

ALADÁR.

Szereted őt? Vakon
Szeretheted csak! Nőddé akarod
Őt tenni — ádáz ellenségedet!

ATTILA.

Ki mondja azt?

ALADAR.

Én ! A ki szinte oly
Hő szenvedélylyel, nem, százszorta jobban,
Oh, mert az első szerelem hevével
Szerettem őt —

ATTILA.

S elútasíta, nemde ?
Gondoltam, — aztán meggyűlölted őt
S most vádolod előttem !

ALADÁR.

Félreismersz,
Ha azt hiszed, hogy féltés vagy boszú
Beszél belőlem. Mondok többet is.
E lány, a kit te nőddé tenni készülsz,
Gyermekkorától eljegyezve egy
Szomszéd király fiának, ide jött
Szívében égő, lángoló boszúval,
Megsemmisíteni téged, engem és
Mindannyiunkat. Halld — s bátyám, Csaba,
Figyelj te is, mert rólad is beszélek.

CSABA.

Mit tudok én minderről ?

ALADÁR.

Csak figyelj.
E lány, rideg valója, gyásza, mély

Bánatja s méltósága, szívemet
 Megvette ; örülten szerettem őt,
 S meg is vallám előtte ; úgy mutatta,
 Hogy viszonzozza.

ATTILA.

Áltatád magad'
 S most, hogy felébredsz, éretlen gyerek,
 Most vádlod őt előttem. Nem hiszek
 Egy szót sem. Ámde lesz gondom reá
 Hogy álmaidból ébredj és kigyógyulj
 E balga képzeletekből. — Itt anyád.

(*Krimhilda, Herkával jő.*)

ALADÁR.

Anyám !

KRIMHILDA (*halkan*).

Vigyázz, ne áruld el magad'.
 E lány hamis volt hozzád, de azért
 Apád se birja őt !

ALADÁR (*szintúgy*).

Apámnak én
 Elmondtam a valót.

KRIMHILDA.

Boldogtalan !
 De mindegy már. Soha !

ATTILA (*félre*).

Az árulók,
Vajon miről susognak?

HERKA (*halkan, Krimhildához*).

Asszonyom —

KRIMHILDA.

Hivattál Attila.

ATTILA.

Nem egyedül
Hivattalak; s mégis magad merél
Előmbe jöni? Vagy nem mondta meg
Parancsom' Detre?

KRIMHILDA.

Meg. De tudhatod —
(Vagy elfelejtéd a mit esküvém?)
Hogy a ki lányom' nőül bírni vágy:
Az kérje tőlem, anyjától. De az
— Megmondtam azt is — te nem léssz soha.
Lakomba hoztad, onnan nem viszed
Nászsátorodba.

(*Detre jő s a háttérben megáll.*)

ATTILA (*fenygegetőleg*).

Majd meglátom én!

KRIMHILDA.

Meglátom én : mersz-e lakomba törni
S Mikoltot elragadni?

ATTILA.

És ki gátol,
Hogy azt tegyem, mit épen akarok,
Etellakon?

KRIMHILDA.

Felejtet, Attila,
Hogy palotámban én urnő vagyok
S azt ostrom ellen védni is tudom,
Bár újra felperzselnem kellene,
Mint akkor — elfeledted?

ATTILA.

Isszonyú
Emlékeket idézsz, vesztedre, föl.
Gondoskodám, hogy ismételni azt,
Mit véreid ellen tettél, ellenem
Meg se kísérthesd. Palotád enyém,
S parancsnoka szolgálatomban áll.

KRIMHILDA.

Magam fogok parancsot osztani.

ATTILA.

Próbáld, ha lesz-e, a ki szót fogadjon?

KRIMHILDA.

Jer, Aladárom.

ATTILA.

Aladár, ne moczczanj ;
Haragommal daczolsz.

KRIMHILDA.

Mit! anyja ellen
Lázítod a fiút?

ATTILA.

S te apja ellen!

ALADÁR.

Apám, anyám, oh szűnjetek!

ATTILA.

Elég.

Egy szót se többé. Halld Krimhilda, im
Még egyszer és utolszor kérdezem :
Adod Mikoltot?

KRIMHILDA.

Nem adom.

ATTILA.

Tehát

Erőszakot vársz?

KRIMHILDA.

Merd azt, Attila!

Hallatlan egy merény, hogy egy király
 Neje lakából vigye ágyasát,
 Szeme láttára s az egész világ
 Láttára! — Mert tégy s mondj akármit, ő
 Csak ágyasod lesz, nem egyéb, míg én
 Élek. — Avagy tán elhatározád
 Engem megölni? Akkor elvihetd,
 De csak erővel akkor is. Ne számíts
 Ám arra, hogy önként jó! mert utál
 Mint a bűnét s fél tőled mint a tüztől.

ATTILA.

Csalódol!

KRIMHILDA.

Te csalódol Attila,
 Ha azt hiszed, hogy szerelem vezérli
 E lányt karodba! Oh, a hiu agg
 Önámítása! — Szerelem? De még
 A nagyravágy sem, a világ ura
 Mellett hatalmas trónon ülni; sőt
 Kényszer se. Még a frank királyleányt
 Nem ismered te. Tört hord kebliben,
 Melyet szivednek, vagy saját szívének
 Fordítani kész, ha kényszerítenéd.

ALADAR.

Hallod, apám!

ATTILA.

Hallottam a mesét,
Előbb gyerek-, most asszonyszájból ismét.
Mindketten álmodátok! —

KRIMHILDA.

Álmodánk?

Legyen hited szerint, ha vak akarsz
Maradni s át nem látod, mi viszi
Karodba e Mikoltot!

ATTILA.

És ugyan

Mi hát?

KRIMHILDA.

Ki nem találod? — A boszú;
Mint engem is hajdanta, az hozott csak.
Tudod mi a különbség köztem és
E lány között? Én bosszum eszközét
Véltem találni benned, ő pedig
Boszúja tárgyát. Éltemben nekem
Te mit se vétél, csak karodra volt
Szükségem, hogy lesújtsam Szigfridem
Gaz gyilkosát vele. Mikolt? E' más!
Ő apja és két bátyja és egész
Királyi háza és szülő hona
Földült valóját kéri számon — és
Egyenesen csak tőled, Attila!

ATTILA.

Agyrémet látsz.

KRIMHILDA.

Figyelmeztettelek.

Tégy mit akarsz ; nekem nincs úgy se' már
Mit várni tőled.

ATTILA (*Detréhez megy ; halkan*).

Detre, menj azonnal

Hozd el Mikoltot.

DETRE.

És ha nem akar?

ATTILA.

Attól ne tarts. S ha még se' : hozd erővel.
Kürtöltess egyszersmind, hadd jöjjenek
Hűbéresim s országom nagyjai. (*Detre el.*)

(*Visszatér Krimhildához, ki azalatt Aladár karjába támaszkodott.*)

Agyrémedet mindjárt eloszlatom.
Mint köd a naptól, úgy eloszlik az
Mikolt tekintetétől.

KRIMHILDA.

Hah, tehát

Érette küldted Detrét? Nem hagyom!

(*Indul.*)

ATTILA (*karját megragadja*).

Tapot sem innen !

KRIMHILDA.

Ellenem akarsz
Erőszakot használni? Nem vagyok
Már hún királyné? S hún országba' nincs
Egy kar, mely engem védjen? Aladár!

ALADÁR.

Atyám, az égre — bár tisztellek, úgy mint
Királyomat s atyámat: ám anyám'
Ne bánts, azt mondom —

ATTILA.

És ha bántanám:

Ugyan mi lenne akkor?

ALADÁR.

Védeném.

CSABA (*előlép*).

Apámat is van a ki védené.

ATTILA.

Egy gyermek ellen nem szorultam én
Más gyermek védelmére. Százezer
Hős férfikar fölött — a magamé is
Elég egy asszony ellen védeni.

KRIMHILDA.

Ne kicsinyeld az asszonyt. Egy magam
Egész királyi házat döntöttem meg én.

ATTILA.

De nem az Attiláét.

KRIMHILDA.

Guntheré

Se' volt csekélyebb — s nem magam vagyok
Most ellened ; Mikolt, a frank király
Leánya is velem tart.

ATTILA.

Vele is

Csak én parancsolok.

KRIMHILDA.

Nem úgy ! Mikolt

Az én leányom.

ATTILA.

Mától fogva nem.

Ha szavad áll, és forral ellenem

Valamit : a halál leánya ő.

Ha nem : az én arám s ma este nőm.

De itt jön im maga.

(Mikolt jő. Kívül kürtszó hallik.)

ALADÁR (*Krimhildhez*).

Mellém, anyám!

Ne hagyjuk egymást.

CSABA (*félre*).

Visszautasítá

Karom segélyét: csak-ne bánja meg!

S késő ne legyen!

ATTILA (*elragadtatással nézi a közelgő Mikoltot*).

Oh mi gyönyörű!

Hát csalfa volna? — Jer közelb, Mikolt;

Akarsz-e, szólj, nőm lenni?

MIKOLT (*magában*).

Itt a válság!

Oh adj erőt, ég! (*fenn*) Te parancsolod,

S rabszolga lányod szót fogad.

ATTILA.

Mikolt,

Szabad vagy. Egyedül magadon áll

Határozatod. De tudj mindent előbb:

Hagen ez éjjel megszökött; ki őt

Ebben segíté: Walter lánczokon

Van a toronyban. (*félre*) Meg sem illetődik.

(*fenn*) Nem szánod őt?

MIKOLT.

Lakoljon, ha bűnös.

ATTILA (*hirtelen*).

Mért rejtegetsz kebledbe tört?

MIKOLT.

Uram,

A védtelen leánynak önmagát
Kell védni tudni. De ha temagad léssz
Oltalmam : akkor nincs szükség reá.

(*Kebléből tört vesz ki s Attilának adja.*)

ATTILA (*diadalmas gúnynyal, Krimhildhez*).

No's asszonyom?

MIKOLT (*félre*).

Hát ő árulta el?

KRIMHILDA.

Vigyázz magadra mégis, Attila.
E lány csalárdabb, mint gondoltam, és
Nagyobb művész a tettetésbe'. Tartsd
Jól szemmel őt, ha törét átadá is.

(*Aladárhoz.*)

Jerünk, fiam. A mi napunk leszálit
Ma ; holnap újra kelhet. Léssz te még
Atyád kegyeltje. Menjünk. (*Indul.*)

CSABA.

Holnap? Az

Az én napom lesz; még ti várjatok,
 Mig az enyém kel és megint leszáll.
 Isten veled, atyám. Első szülötted,
 Bár megvetéd, magával haragot
 Nem vive távozik. (*Indul.*)

ATTILA.

Megálljatok!

Elsőszülött? Kegyelt? — Csak voltatok.
 Még Attilának napja fenn ragyog;
 Még ép erőben bírja fegyverét
 Hős karja — még megéri a világ,
 Hogy támad új sarj, ölelésiből.
 S ha majd fiam lesz és az felnövend,
 Kardját Hadúrnak hogy fölbírja majd,
 És megsuhintsa: megtudjátok akkor,
 Kié lesz Attilának öröke.
 Azé, ki én utánam fölveszi
 Az isten-kardját!

ALADÁR (*Csabához visszafordul*).

Hallod ezt, Csaba?

CSABA (*szintúgy*).

Hallom s eszembe tartom.

(*Attilához.*) Ég velünk,Találkozunk még, Attila király! (*El jobbra.*)

KRIMHILDA.

Mi sem örökre búcsuzunk!

(El Aladárral s Herkával jobbra. Középen a hűbéres királyok, köztök Detre, hún főurak, köztök Csát, Bere; gyülekeznek; komor, fenyegető arcuk.)

MIKOLT *(e közben félre).*

Tehát

Walter fogoly, Krimhilda s Aladár
S Csaba boszút forralva távozik.
Magam vagyok. A koczka vetve van,
Habozni nincs idő. Boszúm megért.
Legyen tehát, mint Isten akará!
Úr-Krisztusom, testem-lelkem' neked
Ajánlom! Légy oltalmam, szüz-anyá!

ATTILA *(az összegyülekezettekhez.)*

Hűbéresim! Országom nagyjai!
Hogy a világnak békét adtam: azt
Tudjátok. Éltemből mi hátra van:
Örömben és gyönyörben akarom
Eltölteni. Sátramba még ma éjjel
Új nőt viszek, szebbet mindannyinál;
Olyant, hogy a világon merre nap
S csillag világol, párja ne legyen!
Nézzétek, itt áll.

(Mégfogja Mikolt kezét.)

Hajtsatok neki

Térdet — fejet. — Kit Attila szeret,
 És oldalához ültet trónusán :
 Azt hódolat s imádat illeti.
 Ki még kegyemre számot tart : köszöntse
 Mikolt királynét, Attila nejét
 A meghódolt világ új asszonyát !

(Mind meghajolnak. Attila körüljár, kezén Mikolttal.)

DETRE.

(Körül néz az elégületlen arczokon — félre.)

Torkodra forr ez még ma, Attila !

A függöny legördül.

ÖTÖDIK FELVONÁS.

Tér Attila nász-sátora előtt. Hátterben a sátor, melynek szőnyeg-függönyei szétnyithatók és összevonhatók. A sátor előtt két őr jár keresztbe. — A szín félhomályos s a felvonás alatt egyre homályosodik. — *Csát, Bere* jönnek jobbról.

CSÁT.

Egy perczre megszökhettünk.

BERE.

Észre sem

Vevék. Kiadtad a parancsokat?

CSÁT.

Mindenkinek. Csabával kellene
Még szólanom csak. Hisz az ő neve
Lesz jelszavunk ma.

BERE.

Jobb, ne szólj vele.

Szándékainkról mit se tudjon ő.
Ártatlanúl, gyümölcsét szedje csak.
Ha megszólalna a fiúi szív
Kéblében : veszve volnánk.

CSÁT.

Igazad van.

De itt e két őrt eltávoztatom.

BERE.

S ha észrevenné Attila ?

CSÁT.

Ne félj.

Más gondja lesz ma. Itt csak láb alatt
Vannak. — Hej, örök !

I. ŐR.

Parancsolj, uram.

CSÁT.

Távozzatok ; királyunk nem akarja,
Hogy sátoránál ma őrt álljanak.

II. ŐR.

Őrzetlen hagyni, sátrát a királynak ?
Csak minket érne érte büntetés.

CSÁT.

Egy szót se, mondom. Csak pusztuljatok.

I. ŐR.

De jó uram —

CSÁT.

El a cselédtyára,
Jobb dolgok lesz ott, mint volna itt.
Hát nem ismertek?

I. ŐR.

Dehogy nem, uram.

CSÁT.

No hát, ha mondom!

II. ŐR.

Te parancsolod.

(Két őr el, balra.)

BERE.

Nem lesz baj ebből?

CSÁT.

A mig észrevennék:
Nagyobb baj is lesz, mint ebből lehetne.
Ki jó?

(Buzát, jó középén.)

Buzát, te! Honnan termeszt itt?

BUZÁT.

Hát elfeledted? Hágent kergetem
Harmadnap óta.

BERE.

S megtaláltad őt?

BUZÁT.

Üthetjük annak bottal a nyomát.

Félek e hírrel Attila elé

Kerülni.

CSÁT.

Mit se félj! Más gondja van

Most a királynak.

BUZÁT.

Mit kell hallanom?

CSÁT.

Semmit se' — itt. Jerünk jobb helyre, hol

Majd elbeszélünk mindent. Oh, Buzát,

Holnapra új nap kél egünk fölé

S keltére talpon kell várnunk. Jerünk.

*(Mindhárman el, középen. — Detre, Valamir, Ardarik, Genzerik
jönnek jobbról.)*

ARDARIK.

Még ide hangzik a lakoma-zaj,

Az érczkupák csengése.

DETRE.

Mit se' tesz.

Mi halljuk őket, minket ők nem. Itt
Bizton vagyunk.

VALAMIR.

Székéről, Attila,
Ha fölmagaslik, ide lát.

DETRE.

Ne félj!

Más gondja van, mint lépteidre lesni.
S kérdés az is: föl tudna-é, ha még
Akarna is, székéről állani?
Nagyon nehéz, úgy látszik, a feje,
Bor- s szerelemtől.

ARDARIK.

Arca csakugyan oly
Setét-piros, hogy szinte fekete.
Reá tekintve én elrémülék.

VALAMIR.

Mértéktelen ivott ma, bárha nem
Szokása. Máskor józan.

ARDARIK.

Tegnap is

A követek fogadtatásakor
Sokat ivott. Talán a szerelem

S szerelmi vágy zavarta meg fejét
 És hozta tűzbe. Vagy érzékeit
 Akarja ingerelni?

VALAMIR.

Meglehet.

GENZERIK.

Azért jövének ide, hogy Attila
 Étrendiről beszéljünk? Únom e
 Haszontalan beszédet. Detre, szólj,
 Miért hívál ki oly rejtélyesen,
 Hármunkat?

DETRE.

Ifju vagy még, Genzerik,
 S nem csoda, hogy türelmetlenkedel.
 De én becsüllek; a szived helyén
 S karod erős. Én számítok reád.

GENZERIK.

Számítsz? Miben?

DETRE.

Mindjárt meghallod — és
 Ti is barátim; társaink közül
 Csak hármatok' híválak félre, mert
 A mit mi négyen elhatározunk:
 A többi abban mind megegyezik.

ARDARIK.

Miben határozunk?

DETRE.

Figyeljetelek.

A nap bibor-ágyába lefeküdt
És holnap újra fölkel. Attila
Szintén lefekszik nász-ágyába mindjárt,
De nem kelend föl többé.

VALAMIR.

Mit beszélsz?

DETRE.

A mit tudok. Se' holnap, sem soha.

VALAMIR.

S honnan tudod?

DETRE.

Az mindegy. Csak tudom.

Holnapra vérében lelendik őt
Ágyában. És még többet is tudok.
Fiai közül ő nem tett örököszt
S fiai összevesznek örökén.
Hadúr kardját ha felragadja egyik;
A másik is utána kap s azon lesz
Hogy kicsavarja a kezébül. — És
Ki kard felett dulakodik, magát

Bizonyosan, de hihető, hogy az
Ellenfelét is összevérezi.

A két fiú mögött két népcsoport áll :
Csabát a húnok, mint első szülöttet,
De Aladárt a german népfajok
Fogják segítni. Az kelet, emez
Nyugat felé húz. Még a föld színén
Lesz Attila s már birodalma két
Felé szakadt. Ezt jó *ma* tudnotok,
Hogy meg ne lepjen holnap.

VALAMIR.

Én Csabához —

ARDARIK.

Én Aladárhoz állok.

DETRE.

S Genzerik?

GENZERIK.

Én egyikhez sem.

DETRE.

Ifju, kezedet!

Te Valamir, Csabához, — Ardarik,
Te Aladárhoz állsz — s a népetek
Egymás ellen fordítja fegyverét.
Tán a tizenkét hűbéres király
Közül hat egy, hat a más párthoz áll,

S egymást emészti, rontja, — a Csaba
 S az Aladár jó-voltáért. Avagy,
 Ha egyhez állunk valamennyien
 És vagy Csabát, vagy Aladárt segítjük
 A trónra: általunk szilárd lesz és
 Megáll a húnok birodalma, csak
 Királyt cserél; mi ott vagyunk, a hol
 Valánk — s maradhatunk hűbéresek,
 Vagyis koronát viselő rabok!

ARDARIK.

Igaz.

VALAMIR.

Való. Ezt meg se' gondolám!

DETRE.

Azért!

GENZERIK.

Ha ellenben mi összetartunk,
 És nem segítjük sem Csabát a trónra,
 Sem Aladárt; ha hagyjuk, hogy a hún
 Magát emészsze, német és alán
 Veséiben forgassa fegyverét —

DETRE.

Attila birodalma özszedül.

ARDARIK.

Elég!

VALAMIR.

Határozék.

DETRE.

Jól tudtam én, hogy
Megértjük egymást. Gótjaimmal én
Illyriát s a szép Lombardiát
Megszállva tartom és nem engedem.

VALAMIR.

Én Noricumra —

ARDARIK.

Moesiára én
Teszek kezet.

DETRE.

S te ifju Genzerik?

GENZERIK.

Én Attilát az aquitán határig
Kisérttem el; az utat arra jól
Ismerjük, én s vandaljaim. Ti nektek
Hagyom a délt és keletet — s megyek
A merre nap száll, messze tengerig,
A nagy világ végső határaig!

DETRE.

Kezet, barátim! Így. Mondám imént,
A mit mi négyen elhatározunk,

A többi elfogadja. Most elég.
 Egy szót se nékik erről, holnapig!
 Elég korán lesz akkor látniok:
 Mily állást foglalunk mi. Most jerünk
 A lakomára vissza, hogy szemet
 Ne szúrjon távollétünk.

ARDARIK.

Holnapig

Hát!

(Indúlnak. Herka sietve jön, jobbról.)

HERKA.

Detre!

DETRE.

Herka szólít? — Menjetek,
 Csak e leánynyal végzek és követlek.

(Ardarik, Valamir, Genzerik, balra el.)

Mi hoz ide ily késő este, szólj!

HERKA.

Krimhilda küld; oly nyugtalan, egész nap
 Lázban feküdt, rémálmoktól gyötörve,
 És fel-fel ijedezve szüntelen.
 Vérben heverni látta Attilát
 S Mikoltot — és mikor felébredett
 Se' hitte, hogy csak álom volt, a mit
 Látott; hiába mondjuk, nem hiszi,

Mert vért, iszonyt lát folyton, ébren is.
Most ide küld, megtudnom : mi történt?

DETRE.

Még semmi.

HERKA.

Még? Hát fog-e, csakugyan?

DETRE.

Ki tudja a jövőt? Most Attila
Nász-lakomáját üli, lakja még,
A szerelemtől, bortól ittasan.
Mi vége lesz a násznak? Nem tudom.
Örömré, gyászra válik-é? Ki tudná!
Menj vissza lányka s mondd meg asszonyodnak :
A holnap mindig bölesebb, mint a ma.
(*Félre.*) El Walterért! Leoldom láncziról
A bős ebet, harapjon, hogy ha tud! (*El, balra.*)

HERKA (*maga*).

Ez ember! Oh ez ember! Sohasem
Hittem neki! Oh bár Krimhilda se'
Hitt volna! Jaj nekünk, oh jaj e nap!
(*Kezeit tördelve, jobbra el. — Csaba, izgatottan, gondolatokba
merülve, jő balról.*)

CSABA (*maga*).

Még látjuk egymást Attila király!
Evel búcsúztam, és ígéretem'

Ma s itt, ez órán kell beváltanom.
 Nászára meg se' hitt, sem engemet
 Sem Aladárt. Hát ki vagyunk tagadva
 S fiainak se' néz már? — Igy maga
 Szaggatja szét, mi még hozzá kötött,
 Fiúi tiszttem kapcsát és kidob
 Szívébül. — Jó. Bevárom itt — s mikor
 Sátorába lépne : utját állom — és —
 Aztán ? Ha ő utjából félrelök :
 Kétségkívül tört rántok . . . . Oh, a tett,
 Előre meggondolva, messziről
 Mi könnyünek tűnik föl — és ha meg
 Kell tenni, mily nehéz ! Kezem lehull,
 És megtagadj' a gaz szolgálatot.
 Hah, apagyilkos ! Csaba nem lehet,
 Bár százszor annyi oka volna rá !
 — Nőt vinni sátorába ! Rableányt
 Ültetni trónusába ! Fiait
 Örökjogukból kitagadni ! — Nem,
 Nem türhetem. De türnöm kell, mivel
 Apám. Hisz ő is ugy ölé meg a
 Bátyját, Budát. De köztök osztva volt
 Az uralom — és Buda a határt
 Túllépte. Az más. Én fia vagyok s nem
 Egyenjogú társ az uralkodásban.
 Ő jogomat nem sérté, csak fiúi
 Érzelmimet — s apjától a fiu
 Azt türni tartozik. Eltüröm és

Várok. Magamnak nem leszek bíró.
 Hadúr a bíró : igazságot én
 Csak tőle kérek s várok. Ő, ha úgy
 Akarja — hogy szent kardja az enyém
 Legyen s hogy azzal, hogyha rám birand,
 Bátran suhintsak a négy szél felé
 S e zagyva népek keverékiből
 — Miket, mint szél a polyvát, nagy halomba
 Hordott rakásra Attila, — megint
 A régi hún országot kiemeljem :
 Segítsen arra ő, dicső Hadur !
 Rá bízom — és a végzet kerekébe
 Szentségtelen kezekkel nem kapok !

(El, balra. — Detre s Walter jönnek balról.)

DETRE.

Walter, szabad vagy.

WALTER.

Még kábult vagyok ;
 Nem is tudom, ma reggel óta mi
 Történt velem ? — Hogy vasra vertek, a
 Toronyba zártak, — mert Hagen szökését
 Elősegítém, — ezt veték okul —
 Ennyit tudok. Haraptam lánczomat,
 S véresre vertem a falon fejem',
 De hasztalan — ez minden, a mire
 Emlékezem. Kétségbeesve és

Kábultan úgy fekvém, mikor jövé!
 És kivezettél. Hol vagyunk? Mi hely,
 Mi sátor ez?

DETRE.

Nem ismered? Etel
 Nász-sátora.

WALTER.

Etel nász-sátora?
 Oh ég hatalmi! Nászt ül Attila?

DETRE.

Most lakja ép' a nászi lakomát.

WALTER.

S kivel?

DETRE.

Mikolttal.

WALTER.

Oh, mért nem hagyál a
 Toronyban inkább? Mért nem engedéd:
 Végezzenek ki! Haltam volna meg
 Nyugodtan, ezt nem tudva legalább!

DETRE.

S te nem tudád?

WALTER.

Én? Hát nem volt az én
Jegyesem ő? Csak tegnap reggel is
Nem esküvék-e bosszut Attilára!
— Tört! — Hol a töröm? Azt is elvevék!
De kézzel is megfojtom!

DETRE.

Csöndesedj.

Heved tulságba visz. A szenvedély
Tán elvakít. Mikoltot, úgy lehet,
Csak kényszeríték — tán ártatlan ő.

WALTER.

Ártatlan? És te elhinnéd neki?
Szökjünk, esengtem: ő vonakodék,
Hisz Attilán boszút kell állnia.
S ez a boszúja: hogy ágyába lép!

DETRE.

Hallj már okos szót: várd be csöndesen,
Mig Attila lenyugszik.

WALTER.

Csöndesen

Várjam be? Oh pokol!

DETRE.

Mitől se tarts.

Bortól hevülten ő ágyára dől
 S mindjárt elalszik. Kérdezd ki a lányt
 S ítélj fölötte. Ez okos tanács,
 Fontold meg, annyit kérek. Most eredj
 Lakodba, végy fegyvert magadhoz, és
 Jőj vissza később. Meg ne lepjenek,
 S ne lássanak, a nászról jöve, itt. *(El, balra.)*

WALTER.

(A sátorhoz fordul s néhány lépést tesz annak nyílása felé.)

Itt hát a nász-ágy! Oh irtózatos
 Oltár! — Ha tudhatnám: fekélyes-e
 Vagy tiszta, melyre vár: az áldozat?
 Oh gyújts világot kételyimnek, ég:
 Hogy hinni tudjak, vagy kárhozzam el!

(Arczát kezébe rejti. — Fölríad.)

Hé, Detre! — Elment és magam' hagyott
 Bősz kételyimmal! — Ugy van, fegyverért
 Kell mennem. El ne késsem . . . Oh Mikolt,
 Ha tiszta volnál, oh ha elhihetném!

(El, jobbra.)

(A szín néhány perczig üresen marad. Most jó a nászmenet balról. — Legelől Hadúr papjai, a Fő-Kádárral. Utánok Ifjak és Lányok kara. Ezután egy Udvari tiszt, Hadúr kardját hozva Attila előtt, ki — bortól felhevülve, kipirult arczczal — kezén vezeti Mikoltot. — Detre, Valamir, Ardarik, Genzerik, Hübéres királyok, — Csát, Bere, Buzát, hún főemberek, Kiséret.)

ATTILA.

Barátim, köszönöm. KisérjeteK
 Nász-sátram ajtajáig. — Fő-papom,
 Még egyszer add reánk áldásodat,
 Hogy új frigyünk gyümölcsöző legyen
 S fiú szülessék, hölgyem szüz-öléből.

FŐ-KÁDAR *(ünnepélyesen)*.

Megálljatok! Hadúr szól általam,
 Kié az ég s a föld s a tengerek,
 Kié az élet- és tenyész-erő.
 Ki csillagoknak int s kigyúlnak ott fenn,
 Hadaknak int s támadnak s győznek itt lenn.
 Int s gyöngé magból szökken a sudár,
 Virágkehely nyit és gyümölcs fakad.
 Ő választá magának Attilát
 E földnek ostorául, népének
 Dicső atyául és adott neki
 Uralmat e világon, kardja által.
 Mosolygva néz le rá felhőiből
 S pihenni hagyva lángoló villámit:
 Termékenyítő harmatot, sugárt
 Hint rá egéből.

(Kezeit áldásra emelve.)

Áldás, harmatozzál!
 Sugár, ragyogj! Virulj nagy Attila!
 S érlelj gyümölcsöt! Nász-sátrad legyen
 Kelő hajnalnak bíbor-sátora,

Melyből ragyogva kél ki a dicső nap,
 És bérczre-völgyre hinti sugarát,
 Arany palástként vonva bé vele
 A félvilágot, melyen Attila
 Uralkodik. — Üdv neked, Attila!
 Áldás reád s dicsőség! Légy örök!
 S örök legyen magod e föld színén.

(Üdv-riatom.)

Ifjak kara.

Vad bércz havas ormán
 Czikázik a villám,
 Vijjong a turúl.
 Szent kard ha kivillant,
 Föld reng, esik csillag,
 Nép porba borúl.

Lányok kara.

Nap kél hegyek ormán,
 Lágy harmat omolván,
 Szép rózsza virúl.
 Mint nap a levente,
 Előtte remegve
 Lánykája pirúl.

Ifjak kara.

Virágok a völgyben —
 Jer szedni, oh hölgyem!

Lányok kara.

S kész a koszorú,

A két kar együtt.

Vár hőse epedve,
S a lányka remegve
Keblére borúl.

FŐ-KÁDÁR.

Elég. Kigyúltak már a csillagok
Az égen; földön áldozat-tüzek.
Viraszszanak csak ők s a szerelem.
Legyen világos a föld sátora
Ez örtüzektől — és nászsátorod
A szerelemtől! Légy boldog, király.
S Hadúr megáldja nászod éjjelét.

ATTILA.

Köszönöm! S nektek is! S mindnyájatoknak!

DETRE.

Jó éjtszakát s szép álmokat, dicső
Király s dicső királyné!

ATTILA.

Köszönöm —
És elbocsátlak.

MIND.

Éljen Attila!
Mikólt királyné éljen!

ATTILA *(a kardvivőhöz).*

A Hadúr

Kardját te vidd sátramba s tedd fejem
Felül. A szent kard védi Attilát.

(A tiszt beviszi a kardot a sátorba s visszajő.)

DETRE *(Ardarikhoz és társaihoz).*

Közel maradjunk és tartsunk együtt.

BERE *(Csáthoz).*

Most felkeresni hős Csabát —

CSÁT *(szintúgy).*

Jerünk,

Míg értesítjük őt, megtéve már.

*(Mind oszolnak. — Attilán és Mikolton kívül mind el. —
Egészen besötétedett.)*

ATTILA *(Mikolthoz).*

Remegsz, szívem? Mitől félsz? Attilát
S kit ő szeret, Hadur szent kardja védi.
Jerünk be, vár az üdv! jer.

MIKOLT.

Adj időt

Mig est-imámat végzem.

ATTILA.

Nem zavarlak.

Más Istened van, mint nekem, tudom.

S az másnemű imádságot kíván.

Legyen tehát, de csak rövidre szabd

És foglalóul adj egy csókot.

MIKOLT *(borzalommal)*.

Oh,

Hát meg kell lenni ennek is ?

(Attila hosszan, szenvedélytel csókolja.)

Ne bánts még,

Hagyj, hadd imádkozom.

ATTILA.

Rövidre szabd !

S ha álom addig elnyom, költs fel ám !

*(Be a sátorba, mely nyitva marad. — Ágyára dől.)*MIKOLT *(maga)*.

Imádkoznám — de nem tudok ; taníts

Könyörgni, boldogságos szűz anya,

Hét nyillal átszegzett sziveddel, oh

Te szenvedők nagy példányképe, oh

Nagy menedéke ! — És Walter fogoly,

És Aladárnak megrendült hite

Bennem, szerelme, borzalomba fúlt —

Segíteni, védni engem — senki sem jó !

Magam vagyok, magamra hagyva — Nem !
 Te vagy segítóm, Krisztusom ! segíts !
 Ki szüz-arát kívánsz magadnak, oh
 Segíts !

(*Pár perczig térdén magában imádkozik. — Fölkél. Lábujj-
 hegyen a sátorhoz közelít.*)

Azóta —

(*Benéz.*)

Úgy van, elaludt.

A kard fejénél. Oh, fölbírom-e ?
 De meg kell lenni ! Véres arczodat,
 Apám, örökké láttam — hova lett ? Most
 Nem látom — Ott, ott — Véres fürteiddel
 Intesz felém. Megyek, nem reszketek —
 Nem reszketek már.

ATTILA (*fölébred*).

Hé, Mikolt !

MIKOLT (*ijedve hátrál*).

Fölébredt !

Mily irtózat fog el.

ATTILA.

Nem jössz, Mikolt ?

MIKOLT (*habozva*).

Megyek, de —

ATTILA.

Vár a nász-ágy.

MIKOLT *(tompán)*.

A koporsó.

ATTILA *(felugrik)*.

Mit mondtál — a koporsó?

MIKOLT *(tompán)*.

A halál!

ATTILA.

Te félrebeszélisz —

MIKOLT.

(Az ágyhoz rohan s felkapja a Hadúr kardját.)

Végperczed, Attila,
Megérkezett. Világ hóhéra, meghalsz.
Százezreket döntöttél sírba — s egy
Leány kezétől halsz meg; félvilágon
Suhogtatád az Isten ostorát,
Villogtatád Hadur kardját — saját
Vasadba futsz most; a kiket megöltél,
Fölkelnek ellened mind! Népek és
Országok, melyeken lábad tiport,
Hamú-parázsba döntött városok,
Mind ellened kiálnak! Agg apám,
Bátyáim is közöttök — véresen

Rázzák fejök fürtét s boszút kiáltnak,
Boszút, boszút rád !

ATTILA.

Örjöngsz ! Tedd le azt
A kardot, asszonykézbe nem való.
Jer hát. Elég a játék — szomjas ajkkal
Lihegve várom, ajkad mézborát
Szürcsölni — gyöngé termeted, fehér
Kebled havát illetni — mily gyönyör.
Ne váraoztass — mondom — ne kísért
Tovább — a játékot hagyd abba már.

(*Feléje indul.*)

MIKOLT.

Hozzám közel ne jőj most, mert a mely
Perczben elérlek e karddal, — halott vagy.

ATTILA.

Mondom, megőrült !

MIKOLT.

És te még csodálsz ?
Apám' megölted, bátyám örökét
Földúltad, üszköt dobtál hajlokunk
Repkény befonta födelére — s a
Véres küszöbről — a hol örömet
Meghaltam volna én is véreimmel,

Rabszíjjra fűzve hurezolál ide
 S reám vetéd fertőzetes kezéd'.
 Irtóztató, a mit velem tevél!
 Mivé tevél, mivé! Oh!

ATTILA.

Szivemet,
 Kezemet adtam, trónomat neked,
 Szerelmem így viszonzod?

MIKOLT.

Mit nekem
 Undok szerelmed? Irtózat reá
 Gondolni is —

(Walter jő, balról s figyelve megáll.)

Egy deli ifju volt
 Jegygyűrűsöm — nemes, hozzám való,
 Te elszakítál tőle; tenfiad
 Szívét ajánlá, már hozzá hajolt
 Enszívem is —

ATTILA.

Való ez? Aladár?

MIKOLT.

Ő; ebben is megint kettőnk közé
 Álltál, s habár az anyja, hitvesed
 Él még, te élő áldozat gyanánt
 Rút vágyad oltárán engem kívántál . . .

No's itt vagyok, de áldozat helyett
Mint bosszuálló —

(Rárohan a karddal. Attila megragadja Mikolt kezét — küz-
denek.)

WALTER.

S én kételkedhetém
Még tisztaságán?

(Közéjük rohan.)

Itt vagyok, Mikolt,
Neked segítni!

MIKOLT.

Walter! Nem bírom —
Leroskadok.

WALTER.

Ne félj, föntartalak
És megboszúllak.

(Attilát leszúrja.)

ATTILA.

Krimhild — Aladár —
Népem — boszúljatok meg. (Meghal.)

MIKOLT (összerogy).

Engem is
Elért a bosszu — Walter! — ez a kard —

WALTER.

Meg vagy sebezve? Életem — Mikolt. —

MIKOLT.

Ah, nem lehettem a tied —

WALTER.

Ha mást,

Ha Aladárt szeretted is, enyém

Vagy, életben halálban —

MIKOLT.

Vigy haza,

Temess anyámhoz. *(Meghal.)*

WALTER *(ráborúl).*

Oh Mikolt, Mikolt!

(Szünet után, fölemelkedik.)

Önként rohant a kardba. . . . Nem lehetvén

Azé, kit szeretett voln' — meghala

Felségesen. Enyém se lehetett

Ő, kit szerettem. — Példát mutatott

S én követem.

(Kéblét átdöfi.)

Még egyesülhetünk!

(Mikoltra rogy s meghal.)

*(Jobbról Detre, Valamir, Ardarik, Genzerik, hűbéres királyok,
balról Csát, Bere, Buzát, hűnök — betódulnak.)*

CSÁT.

Mi az, mi történt?

(A sátorhoz szalad.)

Oh irtóztató!

Előbbre járt, mint elgondoltuk, az

Isten keze. Vérében Attila!

S mellette halva — Walter és Mikolt,

Ki itt a gyilkos — ki az áldozat?

BERE.

Ide, hunok!

CSÁT.

El, gyorsan! Adjatok

Hírt a királynénak.

BUZÁT.

Magam megyek.

(Félre.) El, Aladár után!*(El néhányad magával, jobbra.)*CSÁT *(Beréhez.)*

Menj, értesítsd

Csaba királyfit.

DETRE *(a királyokhoz.)*

Mi meg, Ardarik,

Várjuk be még, mi fejlik itt.

ARDARIK.

Kezünk a

Kard markolatján.

GENZERIK.

És szorosbra csak

A sisakot!

EGY HÚN.

Hozzuk ki a királyt

Ágyastul.

CSÁT.

Vessetek lepelt reá!

Vérét ne lássák a szűz csillagok,

Se' nap világa!

*(Többen a sátorba mennek s Attilát, ágyára fektetve és letakarva
a szín közepére hozzák. Csaba és Bere jönnek.)*

CSABA.

Hah, ki tette ezt!

CSÁT.

Hadúr, az Isten!

CSABA.

Hol van kardja? Hah,

Porban hever s vér rajta. . . . Emberek,

(A holtra mutat.)

Ki tette ezt?

CSAT.

Mondom, Hadúr tevé.

CSABA.

Kardját tehát rám hagyta, örökül.

(Fölveszi a kardot.)

CSAT.

Mily nyugton alszik ! Ki állítaná, hogy
 Meggyilkolák -- lehet-e gyilkolás,
 Hol nines kin bosszut állni ?

*(Krimhilda, Aladárral s kíséretével — közte Buzát, — balról
 jönnek.)*

KRIMHILDA.

Isszonyú,

Oh isszonyú ! hát már nekem örökké
 Vért kell-e látnom !

ALADÁR.

Csillapodj, anyám !

KRIMHILDA.

Megmondtam úgy-e ? Ré-álmom betelt !
 Vérben hever — s mellette im Mikolt.
 Az istenek ítéltek, isszonyún
 Büntetnek ők.

ALADÁR.

Atyám, oh szólj, kire
Hagyád Hadúr szent kardját?

CSABA.

Ide nézz !

Kezembe' van. Hozzám, hunok ! A kard
Azé, ki legelőször fogja meg
Atyám után.

ALADÁR.

Megállj, úgy nem tied,
Ha' gyilkosáé. Vére rajta még,
Te gyilkolád meg !

CSABA.

Nem hallottad-e :
Nem gyilkos kéztül, nem orúl esett el.
Hadúr akarta.

ALADÁR.

Mily hazug mese !
E lány vagy asszony — e levente itt —
Vérébe mind a kettő — ajkuk' a
Halál lezárta, nehogy vallomást
Tehessenek — de ím a kard vasán
Attila vére ; átkozott, ki azt

Kezébe fogja, mert én rákiáltom,
Hogy ő a gyilkos.

CSABA.

Itt van hát!

(A kardot Attila mellé fekteti.)

S legyen

Ki még kezébe fogja — átkozott.
Vele temessük el s jaj, a ki még
A szót kimondja, hogy meggyilkolák.
Sirjába hadd vigye titkát a kard.
Nekem nem kell — a nélkül is erős
Vagyok.

ALADÁR.

Meglátjuk azt. Hozzám, hunok!

(Kardot ránt.)

CSABA *(szintén kardot ránt).*

Én vagyok Attila idősb fia!

ALADÁR.

És én vagyok, kit jobban szeretett!

(Csát s a hunok egy része Csaba, — Buzát s a más rész Aladár körül csoportosulnak, a szín jobb és bal oldalán. — Aladár, Krimhildára támaszkodva és Csaba fenyegető állásban egymással szemben. — A háttérben Detre s a hűbéres királyok, mozdulatlan.)

DETRE.

Csak rajta, jó testvérek! Attila
Örökje, lássuk, melyiké leend!

(*Hangosan nevet.*)

A függöny legördül.

